

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ

Προσκυνηματικές διαδρομές στην επαρχία Λάρνακας

HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS

Pilgrimage Itineraries in Larnaka Province





ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ
Προσκυνηματικές διαδρομές στην επαρχία Λάρνακας

HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS
Pilgrimage Itineraries in Larnaca Province



«Θρησκευτικός Τουρισμός – Προσκυνηματικές Διαδρομές»

“Religious Tourism - Pilgrimage Itineraries”

<https://churches.imtrimythountos.org.cy>



Εικόνα εξωφύλλου: Παρεκκλήσιο Παναγίας Λειβαδιώτισσας, Πάνω Λεύκαρα.

Front cover: Chapel of Panagia Livadiotissa, Pano Lefkara.

Εικόνα οπισθοφύλλου: Παρεκκλήσιο Αρχαγγέλου, Πάνω Λεύκαρα.

Back cover: Chapel of the Archangel, Pano Lefkara.

ISBN: 978-9925-7822-7-7

Copyright ©: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ, Λευκωσία 2024

Όλα τα δικαιώματα επιφυλάσσονται.

Απαγορεύεται, χωρίς τη γραπτή άδεια του δημιουργού, η οποιασδήποτε μορφής αναπαραγωγή, μετάδοση προς το κοινό, εκπομπή, μετάφραση, διασκευή ή άλλη προσαρμογή ολόκληρου του έργου αυτού ή ουσιώδους τμημάτων του.

ISBN: 978-9925-7822-7-7

Copyright ©: HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS, Nicosia 2024

All rights reserved.

Photographs are by the author, unless otherwise acknowledged.

No part of this publication may be reproduced, transmitted or broadcasted to the public, translated or adapted without the author's written consent.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ: Τ.Θ. 11001, 2550 Δάλι, Κύπρος
HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS: P.O.B. 11001, 2550 Dali, Cyprus



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ

Προσκυνηματικές διαδρομές στην επαρχία Λάρνακας

HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS

Pilgrimage Itineraries in Larnaca Province

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ / EDITED BY: Αρχιμ. Γρηγόριος Α. Ιωαννίδης
Archim. Gregorios A. Ioannides

ΚΕΙΜΕΝΑ / TEXTS: Δρ Ελένη Προκοπίου / Dr Eleni Prokopiou
Δρ Μαρίνα Τουμπουρή / Dr Marina Toumpouri
Αρχιμ. Γρηγόριος Α. Ιωαννίδης / Archim. Gregorios A. Ioannides

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2024 NICOSIA

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ / CONTENTS

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ / GREETING	9
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ	
προσκυνηματικές διαδρομές στην επαρχία Λάρνακας	10
HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS	
Pilgrimage Itineraries in Larnaca Province	14
ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ	18
EPISCOPAL RESIDENCE OF HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS	19
ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ / HOLY MONASTERIES	20
Ιερά Μονή Αγίας Θέκλας	20
Monastery of saint Thekla	21
Ιερά Μονή Αγίου Μηνά	24
Monastery of saint Minas	26
ΔΗΜΟΙ / MUNICIPALITIES	28
ΑΘΗΑΙΝΟΥ	28
ΑΘΙΑΙΝΟΥ	30
ΠΑΝΩ ΛΕΥΚΑΡΑ	36
PANO LEFKARA	38
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ / COMMUNITIES	45
ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ / SAINT THEODOROS	45
ΑΛΑΜΙΝΟΣ / ALAMINOS	52
ΑΛΕΘΡΙΚΟ / ALETHRIKO	54
ΒΑΒΛΑ / VAVLA	56
ΔΕΛΙΚΗΠΟΣ / DELIKIPOS	58
ΚΑΛΑΒΑΣΟΣ	60
KALAVASOS	61
ΚΑΤΩ ΔΡΥΣ	64
KATO DRYs	65
ΚΑΤΩ ΛΕΥΚΑΡΑ	68
KATO LEFKARA	69

KOPNOS	70
KORNOS	71
ΛΑΓΙΑ	74
LAGIA	75
MAPI / MARI	76
ΜΑΡΩΝΙ	80
MARONI	81
MENOGIA	84
MENOGIA	85
ΜΟΣΦΙΛΩΤΗ / MOSFILOTI	86
ΟΡΑ	90
ORA	91
ΣΚΑΡΙΝΟΥ	94
SKARINOU	95
ΤΟΧΝΗ	98
TOCHNI	99
ΧΟΙΡΟΚΟΙΤΙΑ	102
CHOIROKOITIA	103
ΨΕΜΑΤΙΣΜΕΝΟΣ	108
PSEMATISMENOS	109
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΙ ΝΑΟΙ / PILGRIMAGE CHURCHES	111
Ιερός ναός Παναγίας Σεμιστρέλιας (Ρωσόφωνος)	111
Church of Panagia Semistrelia (Russian)	113
Ιερός ναός Παναγίας Σουμελά	114
Church of Panagia Soumela	115
Ιερός ναός Αγίου Ευφημιανού Λύσης	116
Chapel of saint Evfimianos of Lysi	117
Ιδρυματικός ναός Οσίας Ολυμπιάδος	118
Chapel of blessed Olympiada	119



ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Χαιρετίζουμε την έκδοση του παρόντος εντύπου, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος της Αναπτυξιακής Εταιρείας Επαρχιών Λάρνακας-Αμμοχώστου «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER», με τίτλο «Θρησκευτικός Τουρισμός-Προσκυνηματικές Διαδρομές». Επικεφαλής του εν λόγω προγράμματος υπήρξε η Μητρόπολη Τριμυθούντος, με εταίρο τον Σύλλογο Γυναικών Υπαίθρου Λάρνακας. Η Μητρόπολή μας περιλαμβάνει στα όρια της περιφέρειάς της πολλά και σημαντικά χριστιανικά μνημεία, παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, αρκετά εκ των οποίων μέσω της δημιουργίας ψηφιακής πλατφόρμας, αλλά και του ανά χειράς δίγλωσσου πονήματος, θα κοινοποιηθούν και θα προβληθούν, γεγονός που θα βοηθήσει τόσο στην ενημέρωση όλων των πολιτών όσο και στην επισκεψιμότητά τους. Ευχαριστούμε όλους τους συντελεστές του προγράμματος, οι οποίοι συνεργάστηκαν άψογα με το Γραφείο Εκκλησιαστικής Διακονίας της Μητρόπολής μας, για το άριστο αποτέλεσμα της εργασίας τους.

Μετά πατρικών ευχών

†Ο Μητροπολίτης Τριμυθούντος Βαρνάβας

GREETING

We welcome the publication of the book at hand, which it was prepared in the framework of the program of Larnaca and Famagusta District Development Agency “Support for local development through LEADER”, entitled “Religious Tourism - Pilgrimage Itineraries”. The leading partner of this program was the Holy Bishopric of Trimythous, with the Women Association of Rural Larnaca (WARL) as a partner.

The Holy Bishopric of Trimythous includes within its territory several significant Christian monuments of world-class cultural heritage, many of which, through the creation of the Digital Platform and the bilingual publication at hand, will be further promoted, enhancing thus the awareness of the citizens and increasing the number of visitors.

We would like to thank everyone who contributed to the Program for their fruitful collaboration with the Office of Church Ministry of our Bishopric, and for the excellent outcomes of their effort.

May the Lord bless you all

†His Eminence Bishop Barnabas of Trimythous

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ

προσκυνηματικές διαδρομές στην επαρχία Λάρνακας

Το Γραφείο Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ιεράς Μητρόπολης Τριμυθούντος δημιούργησε ένα πρωτοπόρο και μοναδικό για την Κύπρο και την Ελλάδα Ψηφιακό Πρόγραμμα με τίτλο «Θρησκευτικός Τουρισμός – Προσκυνηματικές Διαδρομές» (<https://churches.imtrimythountos.org.cy>). Η ολοκληρωμένη δράση συνεργασίας υλοποιήθηκε μέσω του Μέτρου 19 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014–2020 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER» της Αναπτυξιακής Εταιρείας Επαρχιών Λάρνακας – Αμμοχώστου, με επικεφαλής την Ιερά Μητρόπολη Τριμυθούντος και εταίρο τον Σύλλογο Γυναικών Υπαίθρου Λάρνακας.

Το όλο Ψηφιακό Πρόγραμμα σκοπό έχει την ενημέρωση, ανάδειξη και προβολή τόσο στην Κύπρο, όσο και στο εξωτερικό, της παγκόσμιας χριστιανικής πολιτιστικής κληρονομιάς δήμων και κοινοτήτων της Ιεράς Μητρόπολης Τριμυθούντος στην επαρχία της Λάρνακας. Συγκεκριμένα το Ψηφιακό Πρόγραμμα περιλαμβάνει: το Επισκοπείο της Μητρόπολης στη Μοσφιλωτή· δύο Ιερές Μονές, Αγίας Θέκλης και Αγίου Μηνά· δύο Δήμους, Αθηαίνου και Λεύκα· δεκαεννέα κοινότητες: Αλαμινός, Βάβλα, Δελίκηπος, Καλαβασός, Κάτω Δρυς, Κάτω Λεύκα, Λάγεια, Μαρί, Μαρώνι, Μενόγεια, Σκαρίνου, Τόχνη, Χοιροκοιτία, Ψεματισμένος, Άγιος Θεόδωρος, Ορά, Αλεθρικό, Κόρνος και Μοσφιλωτή· και τέσσερις προσκυνηματικούς ναούς: Παναγία Σεμιστρέλια (ρωσόφωνος) και Παναγία Σουμελά (Ποντίων) στο Αλεθρικό, Άγιος Ευφημιανός στον Κόρνο (κατεχόμενο χωριό Λύσης) και Οσίας Ολυμπιάδος στη Μοσφιλωτή (Ίδρυμα «Ιεραποστολή»). Οι δήμοι και τα χωριά που καλύπτει το όλο Ψηφιακό Πρόγραμμα είναι μόνα όσα εμπίπτουν στην περιοχή παρέμβασης της Αναπτυξιακής Εταιρείας Λάρνακας και Αμμοχώστου για το Πρόγραμμα LEADER κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020.

Το Ψηφιακό Πρόγραμμα που έχει δημιουργηθεί είναι ένα εξειδικευμένο σύστημα διαχείρισης περιεχομένου ηλεκτρονικής πλατφόρμας: <https://churches.imtrimythountos.org.cy>. Περιλαμβάνει 65 Ναούς και εκκλησιαστικά κειμήλια (ο αριθμός των οποίων υπερβαίνει τα 500) που χρονολογούνται πέραν των 1400 χρόνων, η πλειονότητα δε αυτών είναι άγνωστη ή ελάχιστα γνωστή στην παγκόσμια επιστημονική βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα το Ψηφιακό Πρόγραμμα αποτελείται από:

Α. Ψηφιακό διαδραστικό γεωγραφικό χάρτη στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, το οποίο περιλαμβάνει τις εξής πληροφορίες και στοιχεία:

1. Κεντρικό Ναό, σημαντικότερα παρεκκλήσια και εκκλησιαστικά κειμήλια.

2. Σύντομο ιστορικό για κάθε ναό συνοδευόμενο από φωτογραφίες του Ναού, εξωτερικά και εσωτερικά, αλλά και μέρος των σημαντικότερων κειμηλίων (πέραν των 2200 φωτογραφιών).

Β. QR Code μέσω του οποίου ο κάθε επισκέπτης στο συγκεκριμένο μνημείο θα μπορεί να ενώνεται άμεσα με την Ψηφιακή πλατφόρμα πληροφοριών.

Γ. Οργάνωση δέκα Προσκυνηματικών διαδρομών (χάρτης και μνημεία, θέματα, πλοήγηση):

1. Δήμος Αθηαίνου
2. Πάνω και Κάτω Λεύκαρα
3. Μαρί – Καλαβασός – Τόχνη
4. Ιερά Μονή Αγίου Μηνά – Κάτω Δρυς
5. Βάβλα – Λάγια – Ορά
6. Αλεθρικό – Αλαμινός – Μενόγεια
7. Μοσφιλωτή – Ιερά Μονή Αγίας Θέκλης
8. Κόρνος – Δελίκηπος
9. Άγιος Θεόδωρος – Σκαρίνου
10. Χοιροκοιτία – Ψεματισμένος – Μαρώνι

Δ. Το Ψηφιακό Πρόγραμμα είναι αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα της Μητρόπολης Τριμυθούτσος.

Στα πλαίσια προβολής και ενημέρωσης σχετικά με το Ψηφιακό Πρόγραμμα εκδίδεται το παρόν βιβλίο, το οποίο περιλαμβάνει στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, μέρος του περιεχομένου της ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Ξεκινώντας από το Τίμιο Ξύλο το οποίο μεταφέρθηκε στην Κύπρο από την Αγία Ελένη, Ναούς που χρονολογούνται από τον 6ο μέχρι και τον 21ο αιώνα, φορητές εικόνες, τοιχογραφίες, χειρόγραφα και παλαίτυπα βιβλία, ξυλόγλυπτα (όπως τέμπλα, προσκυνητάρια, άμβωνες κ.ά.), αργυροχοΐα, κεντητική κ.ά.· όλα απευθείας μάρτυρες και βεβαία μαρτυρία μιας μεγάλης χριστιανικής ιστορίας και θρησκευτικής παράδοσης 1500 χρόνων.

Βασικός στόχος της δράσης και συνεργασίας είναι η γνωριμία με τον μεγάλο χριστιανικό πολιτισμό και τις πνευματικές ρίζες του τόπου μας, η ανάδειξη της πολύτιμης εκκλησιαστικής κληρονομιάς των προγόνων μας. Συνάμα συντελείται και επιτυγχάνεται η χριστιανική, πνευματική, πολιτιστική, εικαστική, οικολογική μόρφωση του λαού της Κύπρου, της

Ευρώπης αλλά και απανταχού της γης. Καλλιεργείται η πραγματική μόρφωση του ευρωπαίου πολίτη και του κάθε καλοπροαίρετου ανθρώπου στη βάση ευαγγελικών, θεμελιωδών, πανανθρώπινων και διαχρονικών αξιών όπως η πίστη, το ήθος, η αρετή, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, η κριτική σκέψη, ο αληθινός διάλογος, ο πλούτος της πολυμορφίας, η μοναδικότητα και ιερότητα του ανθρωπίνου προσώπου. Αναδεικνύεται η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος, η διά βίου μάθηση και εκπαίδευση. Είμαστε βέβαιοι ότι το μοναδικό και πρωτότυπο Ψηφιακό Πρόγραμμα θα ανοίξει όχι μόνο προσκυνηματικούς δρόμους αλλά και πνευματικούς ορίζοντες, θα γίνει η αφορμή και η αιτία να ακολουθήσουν πολλοί τις διαδρομές και το παράδειγμά του.

Ο κατάλογος των παραδειγμάτων που φέρει η παρούσα έντυπη έκδοση της Ι. Μ. Τριμυθούντος δίνει μια πρώτη εναργή εικόνα για τη σημασία, την αξία αλλά και τις προοπτικές που διανοίγει το Ψηφιακό Πρόγραμμα για τον «Θρησκευτικό Τουρισμό και τις Προσκυνηματικές Διαδρομές» στην επαρχία της Λάρνακας.

Έχουμε τη μεγάλη τιμή και ευλογία να είμαστε απόγονοι και κληρονόμοι, φορείς και συνάμα διαχειριστές μίας ανεκτίμητης σε εύρος, σε βάθος χρόνου, διάρκεια, ποιότητα, ποσότητα και πλούτο: ζωντανής εκκλησιαστικής, ιστορικής και λειτουργικής παράδοσης.

Ευθύνη και χρέος μας να μαθητεύσουμε με ταπείνωση και επίγνωση στον «θησαυρό των θείων ναμάτων» της. Με πίστη, ευλάβεια, φόβο και αγάπη Θεού να προσέλθουμε ως αληθινοί προσκυνητές και να μυσταγωγηθούμε στη μεγάλη ιστορία και στον πλούτο του χριστιανικού μας πολιτισμού.

Αυτή η αγιοπνευματική Παράδοση και κληρονομιά γέννησε, γαλούχησε και ανέδειξε τον πολιούχο και προστάτη Άγιο της Μητρόπολης Τριμυθούντος, Σπυρίδωνα τον θαυματουργό, τους Οσίους Αθανάσιο τον Πεντασχοινίτη και Φώτιο της Αθηαίνου, καθώς επίσης και τον εκ Λευκάρων καταγόμενο, Άγιο Νεόφυτο τον Έγκλειστο· τον αιογράφο Λουκά Τοχνίτη, αγίους αρχιερείς και ιερείς, ενάρετους μοναχούς και λαϊκούς, φωτισμένους δασκάλους, ένδοξους ήρωες· ταπεινούς, έντιμους και γνήσιους πολίτες κάθε ηλικίας και φύλου, ανθρώπους του Θεού και του Ευαγγελίου.

Ευχαριστίες

Το όλο έργο αποτελεί καρπό μιας καλής και γόνιμης συνεργασίας διαφόρων φορέων και ειδικοτήτων. Το Γραφείο Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ιεράς Μητρόπολης Τριμυθούντος, το οποίο ήταν ο επικεφαλής εταίρος και είχε την όλη ευθύνη για τη δημιουργία και υλοποίηση του Ψηφιακού Προγράμματος, εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες στους συνεργάτες – συντελεστές του έργου:

- Εταιρεία Chrinonet Ltd., Αιδεσιμολογιώτατο Πρεσβύτερο Χρίστο Παπασιάντη και Χρυσοβαλάντη Ευθυμίου για το Ψηφιακό Πρόγραμμα, τον προσκυνηματικό χάρτη και τις διαδρομές, την όλη ηλεκτρονική υποστήριξη, δημιουργία και υλοποίηση του όλου σχεδιασμού.
- Δρα Ελένη Προκοπίου (Αρχαιολόγο) και Δρα Μαρίνα Τουμπουρή (Ιστορικό Τέχνης – Βυζαντινολόγο) για τα κείμενα στην ελληνική γλώσσα.
- Δρα Μαρίνα Τουμπουρή για τη μετάφραση στην αγγλική γλώσσα.
- Ματθαίο Ματθαίου για τη φιλολογική επιμέλεια του ελληνικού κειμένου.
- Χριστάκη Χριστοφόρου, Φώτο Λύσης Λάρνακα, για τη Φωτογράφιση.
- Αναπτυξιακή Εταιρεία Λάρνακας και Αμμοχώστου για την έγκριση της πρότασης και την αгаστή συνεργασία στην υλοποίηση, καθώς επίσης και τον συντονιστή του Προγράμματος LEADER Ευάγγελο Κεπόλα.
- Σύλλογο Γυναικών Υπαίθρου Λάρνακας, Εταίρο Συνεργασίας.
- Τμήμα Γεωργίας, Κλάδο Αγροτικής Οικονομικής και Ανάπτυξης, Μονάδα Εξουσιοδότησης Πληρωμών - Μονάδα Εφαρμογής, καθώς επίσης και την Ελένη Μυτιληναίου, Λειτουργό Γεωργίας Α΄, υπεύθυνη για την εφαρμογή του Μέτρου 19 - LEADER.
- Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών.
- Εκδοτικό οίκο Εν Τύποις και την Βούλλα Κοκκίνου για τη σχεδιασμό του παρόντος βιβλίου.

Τέλος, καταθέτουμε μαζί με την εκ βάθους ψυχής δοξολογία στον Δωρεοδότη Θεό για την ολοκλήρωση του εν λόγω Προγράμματος και ένα μεγάλο οφειλόμενο ευχαριστώ στους αφανείς ήρωες, στον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Τριμυθούντος κ. Βαρνάβα, στο προσωπικό του Γραφείου Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ι. Μ. Τριμυθούντος, στους σεβαστούς ιερείς, στους έντιμους εκκλησιαστικούς επιτρόπους και στους εκλεκτούς εθελοντές συνεργάτες των δήμων και χωριών της Μητρόπόλης μας· είναι οι ακάματοι, ταπεινοί, άγρυπνοι φύλακες και συνεχιστές μιας μεγάλης, ένδοξης, ζωντανής χριστιανικής παράδοσης.

Αρχιμ. Γρηγόριος Α. Ιωαννίδης
Υπεύθυνος Γραφείου Εκκλησιαστικής Διακονίας Ι. Μ. Τριμυθούντος
Αναπληρωτής Καθηγητής στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου

HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS

Pilgrimage Itineraries in Larnaca Province

The Office of Ecclesiastical Ministry of the Holy Bishopric of Trimythous has created an innovative and unique, for both Cyprus and Greece, Digital Program entitled “Religious Tourism - Pilgrimage Itineraries” (<https://churches.imtrimythountos.org.cy>). The integrated cooperation action was implemented through Measure 19 of the Rural Development Program (RDP) 2014–2020 “Support for local development through LEADER” of the Larnaca and Famagusta District Development Agency, led by the Holy Bishopric of Trimythous and having as partner the Women Association of Rural Larnaca (WARL).

The objective of the Digital Program is to inform, highlight and promote, both in Cyprus and abroad, the Christian cultural heritage of municipalities and communities of Larnaca province, under the jurisdiction of the Holy Bishopric of Trimythous. More specifically, the Program includes: the Episcopal Residence of the Bishopric in Mosfiloti; two Holy Monasteries, the Monastery of Saint Thekla and Saint Minas; the main churches and chapels of two municipalities, of Athiainou and Lefkara; the main churches and chapels of nineteen communities: Alaminos, Vavla, Delikipos, Kalavastos, Kato Drys, Kato Lefkara, Lageia, Mari, Maroni, Menogeia, Skarinou, Tochni, Choirokoitia, Psematismenos, Saind Theodoros, Ora, Alethriko, Kornos and Mosfiloti; as well as four pilgrimage chapels: Panagia Semistrelia (for the Russian-speaking community) and Panagia Soumela (for the Pontic Greeks) in Alethriko; Saint Evfimianos in Kornos (the occupied village of Lysi) and the chapel of Blessed Olympiada in Mosfiloti (located within the premises of the Foundation “Ierapostoli”). The municipalities and the communities participating in the Program are those that fall within the LEADER Intervention Area of the Larnaca and Famagusta District Development Agency for the programming period 2014–2020.

In the context of the Program was created the digital platform <https://churches.imtrimythountos.org.cy>. It contains sixty-five churches and ecclesiastical relics (more than 500 items), the dating of which spans a period of more than fourteen centuries. Most of these relics are either totally unknown or known only in specialized bibliography. More specifically, the Program has developed:

A. An interactive map in Greek and English language that includes the following information and data:

1. The main church of each municipality or community, their most important chapels and ecclesiastical relics.

2. A brief description, including historical information, of each church accompanied by photographs of their exterior and interior, but also of many of their most important relics (over 2200 photographs).

B. A QR Code allowing the visitors of each monument to connect directly to the digital platform.

C. Ten recommended pilgrimage itineraries (map and monuments, thematic itineraries and navigation):

1. Municipality of Athiainou
2. Pano and Kato Lefkara
3. Mari – Kalavasos – Tochni
4. Holy Monastery of Agios Minas – Kato Drys
5. Vavla – Lageia – Ora
6. Alethriko – Alaminos – Menogeia
7. Mosfiloti – Holy Monastery of Agia Thekla
8. Kornos – Delikipos
9. Agios Theodoros – Skarinou
10. Choirokoitia – Psematismenos – Maroni

D. The Digital Platform is hosted by the official website of the Bishopric of Trimythous. This book is published for the promotion and dissemination of the Digital Platform, created in the context of the Program. It includes in Greek and English language part of the content published in the Digital Platform. The fragment of the True Cross, which was brought to Cyprus by Saint Helena, the churches dating from the 6th to the 21st century, as well as the significant portable icons, wall paintings, manuscripts and incunabula, wood carvings (such as iconostasis, icon holders, pulpits etc.), silversmith artefacts, embroidery, etc., all these witness and testify both a Christian history and a religious tradition of more than 1500 years.

The objective of the Program and this collaborative effort is to provide an insight into Christian culture and the spiritual roots of our country, as well as to highlight the precious ecclesiastical traditions we have inherited from our ancestors. At the same time, it promotes the Christian, spiritual, cultural, artistic, and ecological education

of the people of Cyprus, of Europe and beyond. The Program promotes the education of European citizens on the basis of the fundamental, universal and timeless Evangelical values, such as faith, ethics, virtue, respect to diversity, critical thinking, dialogue, the uniqueness and sanctity of the human person. It also emphasizes the importance of the natural environment and lifelong learning and education. We are confident, therefore, that this unique and original Digital Program not only proposes pilgrimage itineraries, but it also opens up new spiritual horizons, thus becoming a reason for many to follow this example.

The content of the printed version at hand allows a glimpse of the importance, the significance, as well as the possibilities presented by the Digital Program for “Religious Tourism – Pilgrimage Itineraries” in Larnaca province.

We have the great honour and blessing to be the descendants and heirs, bearers, and at the same time trustees of a priceless living ecclesiastical, historical and liturgical tradition, the importance of which exceeds temporal, qualitative and quantitative limits. It is both our responsibility and duty, therefore, to be apprentices of this tradition. With faith, reverence, fear and love of God, let us come as true pilgrims and be immersed in the historical wealth of our Christian culture.

This was the tradition that gave birth and nurtured the patron saint and protector of the Holy Bishopric of Trimythous, Saint Spyridon the Wonderworker, Saints Athanasios Pentaschoinitis and Fotios of Athiainou, as well as Saint Neophytos the Recluse –a native of Lefkara–, the icon painter Loukas Tochnitis, high-priests, priests, virtuous monks and laity, teachers, modest, honest people of God and the Gospel of every age and gender.

Acknowledgments

The project is the outcome of synergies and fruitful collaboration between various organisations and experts. The Office of Ecclesiastical Ministry of the Holy Bishopric of Trimythous, which was the leading partner and had the responsibility for the creation and implementation of the Digital Program, expresses its warmest of thanks to the partners-contributors to the project:

- Chrinonet Ltd Web-design/development company, Reverend Father Christos Papasiantis and Chrysovalantis Efthymiou for the Digital Program, the map and the itineraries, the technical support, the creation and implementation.
- Dr Eleni Prokopiou (Archaeologist) and Dr Marina Toumpouri (Art historian-Byzantinist) for authoring the texts in Greek.
- Dr Marina Toumpouri for the translation of the Greek texts into English.

- Mathaios Mathaiou for proofreading the Greek version of the text.
- Christakis Christoforou, “Photo Lysis” Larnaca, for the photographs of the monuments and the relics.
- Larnaca and Famagusta District Development Agency for the approval of the funding proposal and the fruitful cooperation for its implementation, as well as the coordinator of the LEADER Program Evangelos Kepolas.
- Our partner, the Women Association of Rural Larnaca (WARL).
- Ministry of Agriculture, Rural Development and Environment, Department of Agriculture (Agricultural Economics and Development Section, Payments Authorization Unit), and Eleni Mytilinaiou, Agricultural Officer A, responsible for the implementation of the LEADER Measure of the Rural Development Plan 2014–2020.
- Cyprus Agricultural Payments Organization.
- EN TIPIS publishing house and Voulla Kokkinou for the layout of this book.

Finally, we give glory to Gift-Giver God from the bottom of our heart for the completion of the present Program. We extend a warm vote of thanks to the unseen heroes: His Eminence, the Bishop of Trimythous Mr. Barnabas, the staff of the Office of the Ecclesiastical Ministry of the Holy Bishopric of Trimythous, the priests, the members of the church committees and the volunteers and collaborators of the municipalities and villages of our Bishopric; those are the tireless, humble, vigilant guardians and successors of the great and glorious living Christian tradition.

Archim. Gregorios A. Ioannides
Head of the Office of Ecclesiastical Ministry of the Holy Bishopric of Trimythous
Associate Professor, Theological School of the Church of Cyprus

ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ

ΜΟΣΦΙΛΩΤΗ

Παραεκκλήσιο Παναγίας Ελευθερώτριας και Αγίας Παρασκευής

Πανήγυρη: 26 Ιουλίου και 28 Οκτωβρίου



Το παρεκκλήσιο βρίσκεται εντός του περιβόλου του Επισκοπείου της Μητροπόλεως Τριμυθούντος και πλησίον της Ιεράς Μονής της Αγίας Θέκλης. Ανεγέρθηκε το 2013 εις μνήμην των 121 θυμάτων της αεροπορικής τραγωδίας της εταιρείας «Ήλιος» στο Γραμματικό (14 Αυγούστου 2005). Ο ναός αφιερώθηκε στην Αγία Παρασκευή, εις ανάμνηση του παλαιότερου ναού της Μοσφιλωτής που ήταν αφιερωμένος στην εν λόγω Αγία και αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από τον ναό της Αγίας Μαρίνας. Αποφασίστηκε στη συνέχεια όπως το παρεκκλήσιο αφιερωθεί και στην Παναγία με την προσωνυμία «Ελευθερώτρια», με την ευχή η Θεοτόκος να μεσιτεύει για τη λύτρωση του κυπριακού λαού από όλα τα δεινά. Οι εργασίες οικοδόμησης του ναού ξεκίνησαν στο τέλος του 2005. Ο θεμέλιος λίθος του παρεκκλησίου κατατέθηκε στις 19 Μαρτίου 2006 και εγκαινιάστηκε στις 26 Ιουλίου 2006, ημέρα εορτής της Αγίας Παρασκευής. Πρόκειται για μονόχωρο ναό μετά τρούλου με κλειστό νάρθηκα. Εξωτερικά είναι επενδυμένος με πέτρα, ενώ το εσωτερικό του καλύπτεται από τοιχογραφίες.





EPISCOPAL RESIDENCE OF HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS

MOSFILOTI

Chapel of Panagia “Eleftherotria” and saint Paraskevi

Feast day: July 26 and October 28

The chapel is located within the precinct of the episcopal residence, near the Monastery of saint Thekla. It was erected in 2013 in memory of the 121 victims of the “Elios” airline tragedy in Grammatiko (August 14, 2005). The chapel was dedicated to saint Paraskevi, for preserving the connection of the community with the saint,



to which the older church of Mosfiloti, replaced at a later stage by the church of saint Marina, was originally dedicated. It was eventually decided that the chapel should also be dedicated to the Mother of God “Eleftherotria” (in Greek: the one who liberates), with the hope that she would intercede for the redemption of Cypriot people from all their suffering. The construction of the chapel started at the end of 2005. The foundation stone of the chapel was laid on March 19, 2006. It was inaugurated on July 26, 2006, on the feast day of saint Paraskevi. To the west of the domed chapel stands a closed narthex. Externally, the chapel is covered with stone, while its interior is decorated with frescoes.

ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ / HOLY MONASTERIES

ΜΟΣΦΙΛΩΤΗ

Ιερά Μονή Αγίας Θέκλας

Πανήγυρη: 24 Σεπτεμβρίου

Το καθολικό της Μονής της Αγίας Θέκλας είναι ένας απλός μονόχωρος καμαροσκεπαστος ναός, με ελαφρώς οξυκόρυφη καμάρα, βυζαντινής κλίμακας καθ' ύψος, τοποθετημένος στη νότια άκρη της αυλής

μιας μικρής μοναστικής εγκατάστασης σχήματος Π. Κατά μήκος της βόρειας πλευράς υπάρχει στοά. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή, που βρίσκεται πάνω από την βόρεια είσοδο, ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων το 1744, και εγκαινιάστηκε το 1745, επί Αρχιεπισκόπου Φιλοθέου, μαζί και με τη μοναστική εγκατάσταση. Δωρητές αναγράφονται ο ευσεβής Φλουρής και ο ιερομόναχος Χριστόδουλος. Ο ίδιος δωρητής Φλουρής μαζί με τη σύζυγό του Λαουρού φέρονται σε γραπτή επιγραφή επί του τέμπλου να δωρίζουν





το 1748 το εικονοστάσιο και τις εικόνες, οι οποίες αγιογραφήθηκαν από τον ιερομόναχο Φιλάρετο, της Μονής και της σχολής του Αγίου Ηρακλειδίου. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ναού αυτού είναι η αρχική του κεράμωση από πλακωτά κεραμίδια, τοποθετημένα απευθείας στο κονίαμα, μιμούμενη την πολύ διαδεδομένη για την εποχή κεράμωση των ξυλόστεγων ναών της οροσειράς του Τροόδους. Το περίτεχνο επάργυρο κάλυμμα της εικόνας της Αγίας φέρει έξι παραστάσεις από τον βίο της. Η εικόνα αργυροκοσμήθη το 1867 από τον Οικονόμο Ιωαννίκιο. Στην προαύλιο εξωτερική είσοδο ανοικοδομήθηκε εκκλησία αφιερωμένη στον άγιο μεγαλομάρτυρα Γεώργιο τον τροπαιοφόρο. Η Μονή σήμερα είναι γυναικεία, αριθμεί 10 μοναχές με ηγουμένη την αδελφή Κωνσταντία. Είναι κηρυγμένη Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα και ένα από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα στην Κύπρο.

MOSFILOTI

Monastery of saint Thekla

Feast day: September 24

The *katholikon* (main church in Greek) of the Monastery of saint Thekla is a simple single-aisled vaulted church, with a slightly





pointed arch, located at the southern part of the courtyard of the small Π-shaped monastic establishment. Along the northern side there is a portico. According to the foundation inscription, located above the northern entrance, it was rebuilt in 1744, and was inaugurated together with the annexes in 1745, during the period of archpriesthood of Archbishop Philotheos. The donors mentioned are pious Flouris and hieromonk Christodoulos. The same donor,





Flouris, together with his wife Laourou, are mentioned by the inscription on the iconostasis as the persons who have paid in 1748 for the iconostasis and the icons, which were painted by hieromonk Filaretos, member of the monastic community of Saint Herakleidios and icon painter of the homonymous hagiographic school. A special feature of the *katholikon* is its original ceramic tile work, placed directly on the mortar, imitating the ceramic tile work that was popular during the period of construction of the wooden-roofed churches of Troodos mountain. The ornate silver cover of the icon of saint Thekla includes six scenes from her life. The silver cover of the icon was manufactured in 1867 by *oikonomos* Ioannikios. A church dedicated to saint Georgios was erected near the outer entrance of the courtyard. The Monastery today is inhabited by a female monastic community of 10 nuns, with sister Constantia being the abbess. The Monastery of saint Thekla is a listed monument (Table B) and is one of the most important pilgrimage sites of Cyprus.

BABΛA

Ιερά Μονή Αγίου Μηνά

Πανήγυρη: 11 Νοεμβρίου

Η Μονή του Αγίου Μηνά αποτελεί κλασικό παράδειγμα περίκλειστου συγκροτήματος με το Καθολικό να καταλαμβάνει το κέντρο της αυλής, το δε δυτικό τμήμα του να εισέρχεται και να διασπά τη δυτική πτέρυγα. Πρόκειται για έναν μονόχωρο καμαροσκέπαστο ναό του 18ου αιώνα, με οξυκόρυφη καμάρα, σε σχετικά χαμηλό ύψος. Ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων το 1754 κατά την υπέρθυρη επιγραφή επί Μακαρίου Μητροπολίτη Κιτίου, σε σημείο προϋπάρχουσας εκκλησίας και Μονής, η οποία μαρτυρείται τον 15ο αιώνα, δεν αποκλείεται όμως να υπήρχε ήδη εκεί από τα βυζαντινά χρόνια. Δύο τετράστυλες στοές, προστέθηκαν σε μεταγενέστερη φάση, πιθανότατα το 1837, κατά μήκος των πλαγίων πλευρών, μαζί και με ενισχυτικές αντηρίδες, που δεν υπάρχουν πια, και μαζί με τον εξωνάρθηκα, που διαμορφώνεται μεταξύ του δυτικού τοίχου του ναού και του δυτικού περιβόλου της Μονής, συστεγάστηκαν κάτω από ενιαία ξύλινη δίρρυτη σκεπή, κατά το πρότυπο των ξυλόστεγων βασιλικών της οροσειράς του Τροόδους με τη μονή ξύλινη σκεπή.





Η αρχική φάση, του 1754, θα πρέπει να έφερε πλακωτά κεραμίδια σε κονίαμα, όπως υποδεικνύει σημείο στα ΒΔ. Η τεταρτοσφαιρική θόλος της ανψίδας διασώζει αυθεντική βυζαντινή κεράμωση από μεγάλους επίπεδους στρωτήρες και μικρούς καμπύλους καλυπτήρες, και είναι κατά πάσαν πιθανότητα κατάλοιπο της παλαιότερης βυζαντινής φάσης, που ενσωματώθηκε στην εκ βάθρων ανοικοδόμηση του 18ου αιώνα. Φέρει περίτεχνο ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο με εξαιρετικό σύνολο εικόνων, οι οποίες προέρχονται από το αγιογραφικό κέντρο της σχολής του αγίου Ηρακλειδίου (μέσα του 18ου αιώνα). Έργο του αγιογράφου Φιλοθέου είναι οι τρεις αγιογραφίες που σώζονται στον ναό: Άκρα Ταπείνωση, Άγιος Γεώργιος και Άγιος Μηνάς μαζί με ένδεκα παραστάσεις από το μαρτύριό του. Η Μονή επανθρώθηκε με γυναικεία αδελφότητα στις 29 Μαρτίου του 1965. Αριθμεί σήμερα 10 μοναχές με ηγουμένη τη μοναχή Μαγδαληνή. Στον εξωτερικό περίβολο της Μονής υπάρχουν δύο παρεκκλήσια αφιερωμένα στον Άγιο Στυλιανό και στους Αγίους Ιγνάτιο Θεοφόρο και Γεώργιο τον τροπαιοφόρο. Η Μονή είναι κηρυγμένη Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

VAVLA

Monastery of saint Minas

Feast day: November 11

The Monastery of saint Minas is an example of an enclosed complex with the *katholikon* (main church in Greek) occupying the centre of the courtyard, and its western part dividing the western wing. It is a single-aisled barrel-vaulted church of the 18th century, with its pointed arch, being of a relatively low height. It was rebuilt in 1754 according to the inscription located over the door, during the period of archpriesthood of Makarios, Bishop of Kition, at the site of a pre-existing church and monastery, attested in the 15th century. However, it is possible that it had already existed since the Byzantine period. Two four-column arcades were



added later, probably in 1837, along the lateral sides. At the same time were also added the supporting buttresses that they no longer exist. The arcades with the exonarthex (between the western wall of the church and the western enclosure of the monastery) were covered by a single wooden roof, following the example of the churches of Troodos with the wooden roof. During the initial phase of 1754, the church must have been covered by simple tiles in mortar, as indicated by a point to the northwest. The dome of the apse preserves original Byzantine tiles, probably a remnant of the earlier Byzantine phase, incorporated in the 18th-century reconstruction. The *katholikon* of the Monastery houses an elaborate wood-carved iconostasis with icons of excellent quality, which originate from the icon-painting school of saint Herakleidios (mid-18th century). The three icons preserved in the church were painted by Philotheos: Akra Tapeinosis (Ecce homo), saint Georgios and saint Minas with eleven scenes of his martyrdom. The Monastery started functioning as a female community on 29 March 1965. The Monastery today is inhabited by a female monastic community of 10 nuns, with sister Magdalini being the abbess. Outside the monastery are two chapels dedicated to saint Stylianos and saints Ignatios Theophoros and Georgios tropaiophoros (triumphant in Greek). The Monastery is a listed monument (Table B).



ΔΗΜΟΙ / MUNICIPALITIES

ΑΘΗΑΙΝΟΥ

Ιερός ναός Παναγίας Χρυσελευσής

Πανήγυρη: 8 Σεπτεμβρίου

Ο ναός κτίστηκε όταν ο μικρότερος ναός, που επίσης ήταν αφιερωμένος στην Παναγία, δεν μπορούσε πλέον να καλύψει τις ανάγκες της κοινότητας. Βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση, μόλις τριών μέτρων, από τον παλαιότερο. Ο θεμέλιος λίθος κατατέθηκε το 1947 από τους Μητροπολίτες Δέρκων Ιωακείμ και Σάρδεων Αδαμάντιο, οι οποίοι είχαν επισκεφθεί την Κύπρο ως

εκπρόσωποι του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη διαδικασία εκλογής Αρχιεπισκόπου Κύπρου. Ο ναός αποπερατώθηκε το 1959 και ανακαινίστηκε το 1994. Πρόκειται για σταυροειδή ναό με τρούλο που ανεγέρθηκε από πέτρα της περιοχής. Η δυτική είσοδος





διαθέτει στοά με ανοιχτή τοξοστοιχία με καμάρες που στηρίζονται σε διπλούς κίονες. Τα τύμπανα των τόξων των εισόδων, τα μονόλοβα παράθυρα στο τύμπανο του τρούλου, καθώς και τα υπόλοιπα παράθυρα καλύπτονται από μαρμάρινα φράγματα, τα οποία είναι διάτρητα με σταυρόσχημες οπές.

Το μαρμάρινο εικονοστάσιο του ναού, το οποίο φέρει ψηφιδωτό διάκοσμο και έγχρωμες κολώνες, τοποθετήθηκε το 1967. Τα εγκαίνια του ναού τελέστηκαν την 1η Οκτωβρίου 1972 από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Μακάριο Γ'. Ο ναός αγιογραφήθηκε με την τεχνική του "φρέσκο" από τους αγιογράφους Καλλίνικο μοναχό Σταυροβουνιώτη (με καταγωγή την Αθηνάινου) και διαδόχους συνεχιστές του έργου του, τους αδελφούς Μιχαήλ και Γαβριήλ Morosan από τη Ρουμανία. Έχει αποπερατωθεί το 2012. Στον ναό φυλάσσονται εικόνες ζωγραφισμένες από τον μοναχό Καλλίνικο Σταυροβουνιώτη.

ATHIAINOU

Church of Panagia Chryseleousa

Feast day: September 8

The church was built when the smaller church, which was also dedicated to the Mother of God, could no longer meet the needs of the growing community of Athiainou.

It is located at a very short distance, just metres away, from the older church. The foundation stone was laid in 1947 by Ioakeim, Bishop of Derkoi and Adamantios, Bishop of Sardes, who have visited Cyprus as observers representing the Ecumenical Patriarchate during the process of election of Archbishop of Cyprus. The church was completed and inaugurated in 1959 and was renovated in 1994. The cross-shaped



church with a dome is built from local stone. The west entrance has an open-arched portico with arches supported by double columns. The openings above the entrances, the arched windows of the drum of the dome, as well as the rest of the windows are covered by marble window screens with cross-shaped apertures. The church's marble iconostasis with the mosaic decoration and coloured columns, was installed in 1967. The church was inaugurated on the 1st of October 1972 by the Archbishop of Cyprus Makarios III. The walls of the church are decorated with frescoes painted by monk

Kallinikos Stavrovouniotis (from Athiainou) and his successors, the brothers Michael and Gabriel Morosan from Romania. It was completed in 2012. The church also owns icons painted by monk Kallinikos Stavrovouniotis.

Παρεκκλήσιο Παναγίας (παλαιός ναός)

Πανήγυρη: 8 Σεπτεμβρίου

Μονόχωρος ναός, κτίστηκε στη θέση παλαιότερου και αποπερατώθηκε το 1711. Αξιόλογα είναι το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο εικονοστάσιο του 18ου αιώνα και οι εικόνες που το κοσμούν.



Chapel of Panagia (old)

Feast day: September 8

The single-aisled church was built on the site of an older one and was completed in 1711. Noteworthy is the gilded wood-carved iconostasis of the 18th century along with its icons.







Παρεκκλήσιο Αγίου Φωκά

Πανήγυρη: 22 Σεπτεμβρίου

Ο ναός είναι αφιερωμένος στον πολιούχο Άγιο της Αθηαίνου, ιερομάρτυρα Φωκά, και κτίστηκε στη θέση προϋπάρχοντος ναού. Ξεκίνησε το 1885 και εγκαινιάστηκε στις 6 Οκτωβρίου 1887 από τον Αρχιεπίσκοπο Σωφρόνιο. Στον ναό φυλάσσονται αξιόλογες εικόνες, οι οποίες προέρχονται από τον σημαντικό αγιογράφο ιερομόναχο Διονύσιο Χρηστίδη, ηγούμενο της Μονής Σταυροβουνίου. Ο ναός ανακαινίστηκε το 2001 και πανηγυρίζει στις 22 Σεπτεμβρίου.



Chapel of saint Fokas

Feast day: September 22

The chapel is dedicated to the patron saint of the village of Athiainou, the martyr Fokas, and was built on the site of a pre-existing church. The construction of the chapel began in 1885 and it was inaugurated on 6 October 1887 by Archbishop Sophronios.



The chapel holds significant icons made by hieromonk Dionysios Christidis, an important painter of icons and abbot of the Stavrovouni Monastery.

Παρεκκλήσιο Αρχαγγέλου Μιχαήλ

Πανήγυρη: 6 Σεπτεμβρίου

Μικρός, μονόχωρος, καμαροσκεπής ναός του 15ου αιώνα, με οξυκόρυφη καμάρα και τρίπλευρη εξωτερικά ανήδα ιερού.



Chapel of Archangel Michael

Feast day: September 6

A small, single-aisled vaulted chapel of the 15th century with a pointed arch and a three-sided apse.

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου και 23 Απριλίου

Ο ναός είναι κτίσμα του 1860 και εγκαινιάστηκε την 31η Οκτωβρίου 1876 από τον Αρχιεπίσκοπο Σωφρόνιο. Είναι μονόχωρος δρομικός, με ανωδομή με σταυροθόλια και ημικυκλική κόγχη ιερού. Είναι κτισμένος από πέτρα της περιοχής. Στον ναό φυλάσσονται αξιόλογες εικόνες του 19ου και του 20ού αιώνα.



Chapel of saint Georgios

Feast day: November 3 and April 23

The chapel was built in 1860 and it was inaugurated on 31 October 1876 by Archbishop Sophronios. The chapel is single-aisled, with cross vaults and a semi-circular apse. It is built of local stone. It holds valuable icons from the 19th and 20th centuries.



ΠΑΝΩ ΛΕΥΚΑΡΑ / PANO LEFKARA

Ιερός Ναός Τιμίου Σταυρού

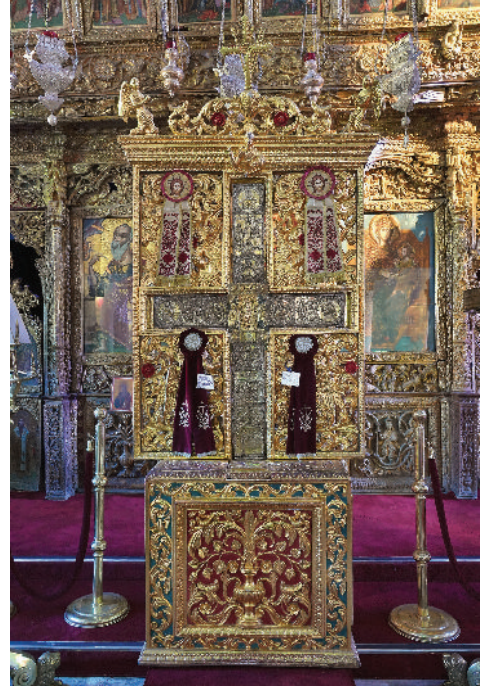
Πανήγυρη: 14 Σεπτεμβρίου και Κυριακή της Σταυροπροσκύνησης

Ο ναός ως έχει σήμερα αποτελεί σύνθεση δύο διαφορετικών τύπων ναού συνολικού μήκους 33.85 μ. και πλάτους 15.50 μ., εκ των οποίων ο αρχικός στα ανατολικά αποτελεί οικοδόμημα των αρχών του 13ου αιώνα, ενώ το δυτικότερο και μεγαλύτερο τμήμα του, τα 2/3 περίπου του συνολικού μήκους, ανήκουν σε νεότερες ανακατασκευές και προσθήκες. Η αρχική φάση του 13ου αιώνα ανήκει στον τύπο του απλού τετράστυλου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο, από την οποία διατηρείται το ανατολικό τμήμα, δηλαδή το Ιερό Βήμα και τα παραβήματα, και έχει διασυνδεθεί με την αναφερόμενη στις πηγές «Εκκλησία και Μονή του Τιμίου Σταυρού του Φανερωμένου». Το κεντρικό τμήμα του κυρίως ναού αποτελεί μεταγενέστερη ενδιάμεση ανακατασκευή, ενώ το δυτικό τμήμα αντικαταστάθηκε το 1867 από μία τρίκλιτη βασιλική, με τρίστυλη κιονοστοιχία και σταυροθολιακή ανώδομή. Σύμφωνα με τις πηγές, τόσο η Εκκλησία, όσο και η Μονή του Τιμίου Σταυρού του «Φανερωμένου», ανοικοδομήθηκαν από τον μοναχό Γαβριήλ, έναν νεαρό βοσκό, ονόματι Γεώργιο, ο οποίος είχε εντοπίσει, με θαυματουργικό τρόπο, το κλεμμένο από την Τόχνη και καλά κρυμμένο Τίμιο Ξύλο, που είχε αφήσει εκεί η Αγία Ελένη τον 4ο αιώνα. Μετά από έλεγχο





και πιστοποίηση της γνησιότητάς του, το Τίμιο Ξύλο αποφασίστηκε να παραμείνει στη Μονή αυτή, την ανέγερση της οποίας χορήγησε η Ρήγαινα Αλίσια. Δεν αποκλείεται όμως να υπονοείται σε αυτήν την ενέργεια ανακαίνιση ή επέκταση μίας υφιστάμενης παλαιότερης φάσης, σύγχρονης του βυζαντινού οικισμού. Σε ειδική προσκυνηματική θέση στο εικονοστάσιο φέρει τον Τίμιο Σταυρό. Ο ναός κοσμείται από ένα όμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1749 με σημαντικές εικόνες από τον 16ο μέχρι τον 21ο αιώνα. Στο προσκυνητάρι υπάρχει εικόνα του εκ Λευκάρων καταγομένου Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου (18ος αι.). Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.



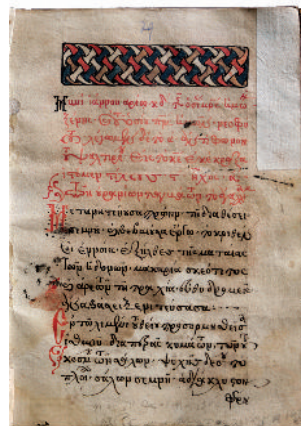
Church of the Holy Cross

Feast day: September 14 and Sunday of the Veneration of the Cross

The church in its current state is a combination of two churches belonging to two different phases. It measures 33.85 m by 15.50 m. The original church in the east is a building from the beginning of the 13th century, while the western-most and largest part (approximately 2/3 of the total length), belongs to newer reconstructions and extensions. The initial phase of the 13th century belongs to the type of the simple cross-in-square with a dome, of which the eastern parts are preserved, i.e. the apse, the prothesis and the diakonikon. It was associated with the church and the monastery of Holy Cross



“Faneromenos” mentioned in the sources. The central part of the main church is a later intermediate reconstruction, while the western part was replaced in 1867 by a three-aisled basilica with a colonnade and cruciform superstructure. According to the sources, both the church and the monastery of Holy Cross “Faneromenos” were rebuilt by monk Gabriel, a young shepherd named Georgios, who had miraculously discovered the stolen from Tochni and well-hidden Sacred Wood, left there in the 4th century by saint Helena. After confirming its authenticity, the Holy Wood remained in the monastery, the construction of which was funded by queen Alicia. It is, yet, possible that the sources refer to a renovation or expansion of an existing older phase, contemporary with the byzantine settlement. The fragments of the Holy Cross are kept in a dedicated section of the iconostasis. The church is adorned by a beautiful wood-carved iconostasis from the year 1749. It also holds important icons dating from the 16th to the 21st century, including the 18th-century icon of saint Neophytos the Recluse who was from Lefkara. The church is a listed monument (Table B).







ΠΑΝΩ ΛΕΥΚΑΡΑ / PANO LEFKARA

Παρεκκλήσιο Παναγίας Λειβαδιώτισσας

Ο ναός ανήκει στον συνεπτυγμένο σταυροειδή εγγεγραμμένο με τρούλο τύπο, έχει μήκος 7.67 μ., χωρίς την εξέχουσα κατά 0.93 μ. ημικυκλική αψίδα και πλάτος 5.00 μ. Θα μπορούσε να χρονολογηθεί, λόγω της μορφής των τόξων και των καθ' ύψος αναλογιών του στα τέλη του 15ου ή 16ο αιώνα.

Chapel of Panagia Livadiotissa

The chapel belongs to the type of the compressed cross-in-square with a dome, it is 7.67 m long, excluding the 0.93 m projecting semicircular arch, and its width is 5.00 m. It could be dated, based on the shape of the arches and its height proportions, to the late 15th or 16th century.



Παραεκκλήσιο Αρχαγγέλου (πλατεία Κάτω Λευκάρων)

Πανήγυρη: 13 Ιουλίου

Ο ναός ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο και χρονολογείται στις τελευταίες δεκαετίες του 12ου αιώνα. Έχει μήκος 11.50 μ., χωρίς την εξέχουσα στα ανατολικά αψίδα και πλάτος 5.85 μ. Ο νάρθηκας στα



δυτικά έτυχε αναδιαμόρφωσης σε νεότερα χρόνια (θυρώματα-στέγη). Σώζεται από την αρχική φάση αυθεντική «βυζαντινή» κεράμωση. Διασώζεται μέρος από τον εσωτερικό τοιχογραφικό διάκοσμο που χρονολογείται περί το 1200 (Κοινωνία των Αποστόλων, χορός από συλλειτουργούντες Ιεράρχες, το Άγιο Μανδήλιον). Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of the Archangel (Kato Lefkara square)

Feast day: July 13

The chapel belongs to the type of the compressed cross-in-square with a dome and dates to the last decades of the 12th century. It is 11.50m long, excluding the projecting arch to the east, and 5.85m wide. The



narthex to the west was remodelled (doors-roof) recently. Original “byzantine” ceramic tiles are preserved from the original phase. Part of the interior wall decoration is preserved and dating back to around 1200 (the Communion of the Apostles, celebrating Hierarchs, the Holy *Mandyion* of Christ). The chapel is a listed monument (Table B).



Παρακλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου

Η αρχική φάση του ναού ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο και χρονολογείται στην περίοδο της Φραγκοκρατίας (13ο/14ο αιώνα). Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα και ανακαινίστηκε το 2020–2021.



Chapel of saint Georgios

Feast day: April 23

The initial phase of the monument belongs to the type of the compressed cross-in-square church with a dome, and dates to the Frankish period (13th–14th century). The chapel is a listed monument (Table B) and was restored in 2020–2021.



Παρακλήσιο Αγίου Θωμά

Πανήγυρη: 6 Οκτωβρίου

Πρόκειται για μονόχωρο καμαροσκέπαστο ναό του 13ου αιώνα, και έχει μήκος 8.60 μ., χωρίς την εξέχουσα κατά 0.95 μ. ημικυκλική αψίδα, και πλάτος 5.00 μ. Η ελαφρώς οξυκόρυφη θόλος υποστηρίζεται εσωτερικά από ένα ενισχυτικό τόξο (σφενδόνιο) και εξωτερικά από ένα ζεύγος αντηρίδων, στον βόρειο και νότιο τοίχο. Εξωτερικά ήταν καλυμμένη με ασβεστοκούγκρι, ένα ισχυρό παραδοσιακό υλικό στεγάνωσης. Ο ναός είναι επιχρισμένος εσωτερικά με ασβεστοκονίαμα, και δεν διακρίνονται τοιχογραφίες, αναφέρεται όμως ότι ήταν κατάγραφος. Είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of saint Thomas

Feast day: October 6

The church is a 13th-century single-aisled vaulted structure and is 8.60 m long (without the semicircular apse of 0.95 m) by 5.00 m wide. The slightly pointed dome was



supported internally by a reinforcing arch and externally by a pair of buttresses (north and south). On the outside it was covered with a mixture of lime and concrete, a strong traditional waterproofing mixture. The church is covered inside with plaster, while there is no evidence of wall paintings, despite the fact that their presence was assumed. The chapel is a listed monument (Table B).



Παρεκκλήσιο Αγίου Μάμαντος

Πανήγυρη: 2 Σεπτεμβρίου

Ο ναός ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο, με εκτεταμένο δυτικό σκέλος, ενδεχομένως λόγω αρχαιότητας και σχέσης αυτού με μεταβατικές πολύστυλες παραλλαγές της ίδιας κατηγορίας, αν όχι από μεταγενέστερη επέκταση. Έχει μήκος 11.10 μ., χωρίς την εξέχουσα ανίδα και πλάτος 3.82 μ. Οι νεότερες επιχρίσεις έχουν επικαλύψει στοιχεία που θα βοηθούσαν σε διάγνωση τυχόν φάσεων του ναού αυτού, και μπορεί συνεπώς να χρονολογηθεί με βάση την τυπολογία των τόξων και των καμαρών, στον 13ο αιώνα. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of saint Mamas

Feast day: September 2

The chapel belongs to the type of the compressed cross-in-square church, with an extended western wing, possibly because of its antiquity and its relationship to transitional polystyle variants of the same category, if not the result of a later extension. It is 11.10 m long, excluding the extending arch, and 3.82 m wide. The later layers of plaster have covered the elements which could help to identify the different phases of the chapel; it could be dated based on the typology of the arches and the vaults, to the 13th century. The chapel is a listed monument (Table B).



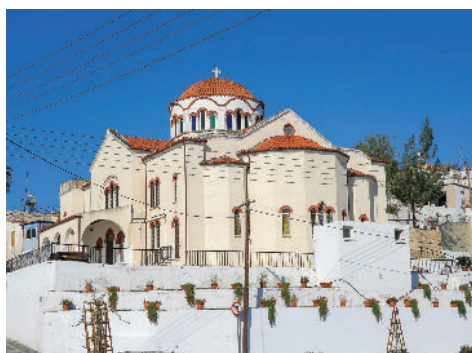
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ / COMMUNITIES

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ιερός ναός Αγίου Θεοδώρου του Τήρωνος

Πανήγυρη: 17 Φεβρουαρίου

Η ανέγερση του ναού άρχισε το 1957 και αποπερατώθηκε το 1969, όπως αναφέρει η εγχάρακτη πλάκα πλησίον της νότιας εισόδου. Πρόκειται για τρίκλιτη, τρίκογχη βασιλική με τρούλο, τα κλίτη της οποίας διαχωρίζονται από δύο σειρές τριών κολώνων. Το τύμπανο του τρούλου είναι διάτρητο με τρίλοβα ανοίγματα. Οι τρεις εισοδοί του ναού περιβάλλονται από ανοιχτές στοές με τοξωτά ανοίγματα. Η βόρεια και η νότια είναι καλυμμένες με μονόριχτη στέγη με κεραμίδια. Τα παράθυρα στα αετώματα των πλαϊνών σκελών είναι τρίλοβα, ενώ τα υπόλοιπα παράθυρα του ναού είναι δίλοβα και μονόλοβα. Στη βορειοδυτική γωνία του ναού βρίσκεται το κωδωνοστάσιο, δομημένο σε τρία επίπεδα, το οποίο απολήγει σε τρουλίσκο. Ο σημερινός ναός ανεγέρθηκε στη θέση του παλαιότερου μονόκλιτου και καμαροσκέπαστου ναού, ο οποίος ήταν επίσης αφιερωμένος στον Άγιο Θεόδωρο, οικοδόμημα του 1847 σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες. Από γραπτές μαρτυρίες γνωρίζουμε την ύπαρξη ναού ήδη στον 16ο αιώνα. Από τον παλαιότερο ναό του 16ου αιώνα διασώθηκε σπάραγμα τοιχογραφίας που απεικονίζει τον Άγιο Θεόδωρο τον Τήρωνα έφιππο, το οποίο βρίσκεται σε πετρόκτιστη οξυκόρυφη κόγχη στο εσωτερικό του σημερινού ναού. Η τοιχογραφία χρονολογείται στο πρώτο μισό του 18ου αιώνα. Ο ναός είναι κατάγραφος και σε αυτόν φυλάσσονται φορητές εικόνες από τον 18ο αιώνα.



SAINT THEODOROS

Church of saint Theodoros Tyron

Feast day: February 17

The construction of the church began in 1957 and was completed in 1969, as indicated by the engraved slab near the southern entrance. It is a domed, three-aisled basilica the aisles of which are separated by two rows of three columns. The windows of the drum of the dome are trilobed. The three entrances of the church are surrounded by arcades.



The north and south are covered with a single-pitched roof with tiles. The windows of the pediments of the lateral aisles are three-lobed, while the rest are two-lobed and simple, arched ones. In the northwest corner of the church is the bell tower, built on three levels, which ends in a dome. The church was erected on the site of the older vaulted, single-aisled church, which was also dedicated to saint Theodoros, built in 1847 according to oral testimonies. Based on written testimonies we know that a church existed already on the site, at least from the 16th century. From the latter church was preserved a fragment of a fresco depicting saint Theodoros Tyron on horseback, located in a stone-built, arched alcove inside the current church. The fresco dates though to the first half of the 18th century. The church is decorated with frescoes and houses icons from the 18th century.



Παρεκκλήσιο Αγίων Αναργύρων

Πανήγυρη: 1η Νοεμβρίου

Το παρεκκλήσιο είναι αφιερωμένο στους Αγίους Αναργύρους Κοσμά και Δαμιανό. Πρόκειται για πετρόκτιστο μονόχωρο ναό με ημικυκλική αψίδα και δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Το παρεκκλήσιο ανεγέρθηκε το 1919, με δαπάνη του Δαμιανού Χατζηγεωργίου. Ανακαινίστηκε το 2006 και εγκαινιάστηκε την 1η Νοεμβρίου 2012 από τον Μητροπολίτη Τριμυθούντος Βαρνάβα.

Chapel of the Unmercenary saints Kosmas and Damianos

Feast day: November 1

The chapel is dedicated to the Unmercenary saints Kosmas and Damianos. It is a stone-built, single-aisled chapel with a semi-circular apse and a steep-pitched roof with tiles. The chapel was built in 1919, at the expense of Damianos Hadjigeorgiou.

It was renovated in 2006 and inaugurated on November 1, 2012 by Barnabas, Bishop of Trimythous.



Βασιλική Αγίου Αθανασίου Πεντασχοινίτη

Πανήγυρη: 10 Ιουλίου

Ο ναός του Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη, τοπικού αγίου των αρχών του 7ου αιώνα, βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Πεντάσχοινος. Ο Άγιος κοιμήθη σε νεαρή ηλικία και ο τόπος της ταφής του, το κοιμητήριο του οικισμού Πεντάσχοινα,

σημειώνεται ως τόπος τιμής, προσκύνησης και τέλεσης θαυμάτων, ήδη από το δεύτερο μισό του 7ου αιώνα. Ο ναός που οικοδομήθηκε προς τιμήν του πιθανότατα μέσα στον 8ο αιώνα, αποτελεί χαρακτηριστικό τύπο μίας τρουλλαίας τρίκλιτης μεταβατικής τετράστυλης βασιλικής με τρούλο, με καμαροσκέπαστα τα πλάγια κλίτη τουλάχιστον. Ο ναός αυτός υπέστη, σύμφωνα με γραπτή μαρτυρία, σοβαρές ζημιές, με τον σεισμό του 1491, ακολούθησαν κάποιες επιδιορθώσεις, εγκαταλείφθηκε όμως οριστικά τον 16ο-17ο αιώνα. Η τιμή του Αγίου Αθανασίου ήταν ευρέως διαδεδομένη σε όλη την Κύπρο, αφού σε δεκάδες ναούς απαντά η μορφή του, από τον 12ο μέχρι τον 16ο αιώνα.





Ο μεγάλος χρονογράφος της Κύπρου, Λεόντιος Μαχαιράς, υπογραμμίζει ότι ο Τάφος του Αγίου Αθανασίου αποτελεί για την τότε εποχή του 15ου αιώνα μεγάλη πηγή θαυμάτων. Η αρχαιολογική σκαπάνη του Τμήματος Αρχαιοτήτων αποκάλυψε το 2004–2005 τον πάλαι ποτέ κατάγραφο τρίκλιτο ναό πάνω από τον υπόγειο Τάφο του Αγίου Αθανασίου. Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν στο εσωτερικό του ναού και στον προαύλιο χώρο το 2014. Η Ερανική Επιτροπή του Αγίου Αθανασίου, η οποία ιδρύθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Τριμυθούντος το 2012, χρηματοδότησε τα πρώτα έργα στήριξης του ναού και την υλοποίηση της μεγάλης μελέτης στερέωσης, στέγασης και



συντήρησης του ναού και του προαύλιου χώρου. Τα έργα ξεκίνησαν στις 15 Ιανουαρίου το 2022. Μέχρι τον Μάρτιο του 2024 ολοκληρώθηκε το πρώτο μεγάλο μέρος των εργασιών που περιελάμβανε τον ναό, ενώ σήμερα οι εργασίες συνεχίζονται στον προαύλιο χώρο. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Basilica of saint Athanasios Pentascioinitis

Feast day: July 10

The basilica of saint Athanasios Pentascioinitis, a local saint of the early 7th century, is located on the banks of the river Pentascioinos. The saint died at a young age and the place of his burial, the cemetery of the settlement of Pentascioina, became a place of honour, worship and miracles, as early as the second half of the 7th century. The church that was built in his honour, probably in the 8th century, is a typical type of a transitional domed, three-aisled and four-columned basilica, with most probably arched side aisles. According to written sources, the church suffered serious damage in the earthquake of 1491, some repairs followed, but it was finally abandoned in the 16th-17th century. The devotion to saint Athanasios was widespread throughout Cyprus, since he is depicted in a significant number of churches, dating from the 12th to the 16th century. The great chronicler of Cyprus, Leontios Machairas, underlines that the tomb of saint Athanasios was, during the 15th century, a significant site where miracles took place. The excavations carried out by the Department of Antiquities during the period 2004-2005 revealed the previously unrecorded three-aisled church above the underground



tomb of saint Athanasios. Excavations were carried out inside the church and in the courtyard in 2014. The Fundraising Committee of saint Athanasios, founded by the Holy Bishopric of Trimythoundos in 2012, financed the initial projects for reinforcing the basilica and also funded the important project of supporting, covering and maintaining the church and the surrounding area. Works began on the 15th of January 2022. By March 2024, the first major part of the works on the church were completed, while the works continue in the surrounding area. The church is a listed monument (Table B).

Παρεκκλήσιο Παναγίας Ασταθιώτισσας

Πανήγυρη: Πέμπτη της Διακαινησίμου

Το παρεκκλήσιο της Παναγίας των Ασταθικών είναι το μοναδικό σωζόμενο οικοδόμημα από το χωριό «Στάθκια». Ο ναός χρονολογείται περί τα μέσα του 13ου αιώνα ή αρχές του 14ου, είναι μονόχωρος καμαροσκέπαστος, μήκους 9.75 μ., χωρίς την εξέχουσα κατά 1.30 μ. ημικυκλική αψίδα, και πλάτους 5.06 μ. Στο παρεκκλήσιο σώζονται τοιχογραφίες που χρονολογούνται στο δεύτερο μισό του 15ου και στις αρχές του 16ου αιώνα και ακολουθούν δύο διαφορετικές τεχνοτροπίες. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.



Chapel of Panagia Astathiotissa

Feast day: Thursday of *diakainisimos* (Bright Week)

The chapel of Panagia of Astathkia is the only surviving building from the village of Stathkia. The chapel dates to the middle of the 13th or the beginning of the 14th century, is a single-aisled vaulted building, 9.75 m long with a semicircular apse that extends for another 1.30 m, and 5.06 m wide.

In the chapel are preserved frescoes dating to the second half of the 15th and the beginning of the 16th century and belong to two different styles. The church is a listed monument (Table B).



ΑΛΑΜΙΝΟΣ

Ιερός ναός Αγίου Μάμαντος

Πανήγυρη: 2 Σεπτεμβρίου

Πρόκειται για τον κύριο ναό της κοινότητας, του οποίου η ανέγερση αποπερατώθηκε το 1992. Όπως και ο παλαιότερος ναός, ο οποίος δεν μπορούσε πλέον να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της κοινότητας, είναι και αυτός αφιερωμένος στον Άγιο Μάμα. Η τρίκλιτη θολωτή βασιλική είναι επενδυμένη με λευκή πέτρα. Το μεσαίο κλίτος είναι καμαροσκέπαστο, ενώ τα πλάγια κλίτη καλύπτονται από επικλινή μονόριχτη στέγη με κεραμίδια. Η κύρια είσοδος του ναού (δυτική) διαθέτει ανοικτή στοά με τοξοστοιχία με καμάρες και καλύπτεται από δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Είσοδος υπάρχει και στη νότια πλευρά, η οποία εξωτερικά στεγάζεται από μονόριχτο στέγαστρο. Τα παράθυρα του ναού είναι δίλοβα, με εξαίρεση αυτό που βρίσκεται στα δεξιά της κυρίας εισόδου. Ο ναός φωτίζεται επίσης από φεγγίτες στο μεσαίο κλίτος. Στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού βρίσκεται το κωδωνοστάσιο, το οποίο είναι δομημένο σε τέσσερα επίπεδα και καλύπτεται από τρουλίσκο. Ο ναός τοιχογραφήθηκε μερικώς. Από τον παλαιότερο ναό μεταφέρθηκε η εικόνα του Αγίου Μάμα καθήμενου πάνω στη ράχη λέοντα κρατώντας αμνό, η οποία χρονολογείται στον 19ο αιώνα.



ALAMINOS

Church of saint Mamas

Feast day: September 2

The main church of Alaminos, completed in 1992. Like the older church of the village, it is also dedicated to saint Mamas. The exterior of the three-aisled vaulted basilica is covered with white stone. The central nave is vaulted, while the side naves are covered by tiled single-pitch roofs. The main entrance (west) has an

open portico with an archway and is covered by a steep-pitched tiled roof. The south entrance is externally sheltered by a single-pitched canopy. The windows of the church are double-arched, with the exception of the one to the right of the main entrance. The church is also lit by the apertures of the central aisle. At the southeast of the church is the bell tower, which is built on four levels and is covered by a small dome. The interior of the church was partially decorated. The 19th-century icon of saint Mamas sitting on the lion, while holding a lamb, was transferred from the older church of Alaminos.

Παρεκκλήσιο Αγίου Μάμαντος (παλαιός ναός)

Πανήγυρη: 2 Σεπτεμβρίου

Ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο με πρόσθετο νάρθηκα στα δυτικά. Ο ναός χρονολογείται στον 13ο αιώνα και είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of saint Mamas (old)

Feast day: September 2

It belongs to the type of the compressed cross-in-square domed church with a narthex added to the west. The church dates to the 13th century and is a listed monument (Table B).



ΑΛΕΘΡΙΚΟ

Ιερός ναός Αγίου Επιφανίου

Πανήγυρη: 12 Μαΐου

Ο ναός αποπερατώθηκε το 1932 με έξοδα του ευεργέτη της κοινότητας Κώστα Έλληνα. Πρόκειται για σταυρόσχημο τρουλαίο ναό, στην κύρια είσοδο του οποίου (νότια) βρίσκεται στοά με τρία τοξωτά ανοίγματα. Τα τύμπανα των αετωμάτων των πλαϊνών σκελών, τα μονόλοβα παράθυρα στο τύμπανο του τρούλου, καθώς και τα υπόλοιπα παράθυρα του ναού καλύπτονται από μαρμάρινα φράγματα διάτρητα με σταυρόσχημες οπές. Στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού βρίσκεται το διώροφο κωδωνοστάσιο. Στον ναό φυλάσσονται εικόνες του 19ου αιώνα.

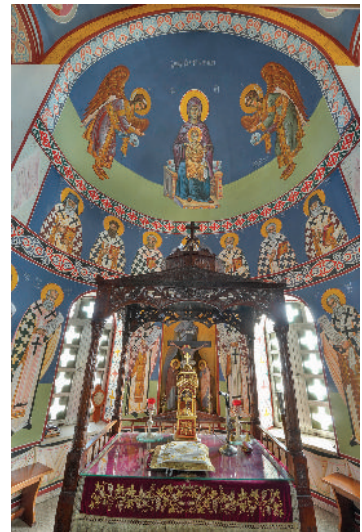


ALETHRIKO

Church of saint Epiphanius

Feast day: May 12

The church was completed in 1932 at the expense of the benefactor of the community, Costas Ellinas. The cross-shaped, domed church has an arched portico on the south. The tympani of the pediments of the side aisles, the arched windows of the dome,





as well as the rest of the windows of the church are covered by marble screens with cross-shaped apertures. At the southeast corner is the two-storey belfry. The church holds icons of the 19th century.

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου

Μονόχωρος, καμαροσκεπής ναός του 19ου αιώνα, με οξυκόρυφη καμάρα και ημικυκλική αψίδα ιερού. Η ανωδομή καλύπτεται από κεραμίδια. Έχει δύο εισόδους (δυτική και νότια πλευρά).

Chapel of saint Georgios

Feast day: April 23

A single-aisled, vaulted chapel of the 19th century with a pointed arch and a semi-circular apse. Its superstructure is covered with tiles. It has two entrances (west and south side).

BABLA

Ιερός ναός Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου

Ο κεντρικός ναός της κοινότητας ανήκει στον τύπο της μονόκλιτης βασιλικής, της οποίας η ανωδομή αποτελείται από οξυκόρυφη κεντρική καμάρα, με τετράπλευρη κόγχη ιερού. Στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού βρίσκεται το σκαλιστό πετρόκτιστο κωδωνοστάσιο. Οι τρεις εισοδοί του ναού με τις αψιδωτές καμάρες φέρουν ανάγλυφο διάκοσμο. Στο επάνω μέρος της νότιας εισόδου βρίσκεται διακοσμητικό ανάγλυφο. Οι εξωτερικές αντηρίδες συνδέονται με οξυκόρυφα τόξα. Τα τοξωτά παράθυρα φέρουν διακοσμητικές κορνίζες από πωρόλιθο. Στο εσωτερικό, τα κλειδιά των σταυροθολίων φέρουν γλυπτό διάκοσμο, ο οποίος έχει επιζωγραφιστεί. Ο ναός διαθέτει ξύλινο γυναικωνίτη. Στον βόρειο τοίχο του ναού υπάρχουν δύο εντοιχισμένες πλάκες. Η πρώτη αναφέρει ότι ο ναός εγκαινιάστηκε στις 24 Αυγούστου του 1903, από τον Μητροπολίτη Κιτίου και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κύριλλο Α΄. Στον ναό φυλάσσονται σημαντικές εικόνες που χρονολογούνται από τον 16ο μέχρι τον 20ό αιώνα.

VAVLA

Church of saint Georgios

Feast day: April 23

The main church of Vavla is a single-aisled, domed basilica with a four-sided conch. At the southeast end is the stone carved bell tower. The three entrances of the church



are decorated in relief. At the top of the southern entrance is a decorative relief. The buttresses are connected by pointed arches. The arched windows have decorative frames from local stone. Inside, the keys of the cross vaults have sculptural decoration, painted at a later date. The church has a wooden nave (*gynaikonitis* in Greek). Within the church are two built-in slabs. The first states that the renovation of the church was inaugurated on 24 August 1903 by Kyrillos, Bishop of Kition and later Archbishop of Cyprus, Kyrillos I. The church owns important icons, dating from the 16th to the 20th century.

Παρεκκλήσιο Αρχαγγέλου Μιχαήλ

Πανήγυρη: 8 Νοεμβρίου

Πρόκειται για πετρόκτιστο μονόχωρο ναό με προεξέχουσα τρίπλευρη αψίδα και δίρριχτη ξύλινη στέγη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το παλαιό εικονοστάσιο του ναού του 19ου αιώνα, σπαράγματα του οποίου εκτίθενται στο εσωτερικό του. Σώζονται πλήρως τα Λυπηρά και ο Εσταυρωμένος, το βημόθυρο του εικονοστασίου, δεσποτικές εικόνες, εικόνες δωδεκαόρτου και των Αποστόλων του 19ου αιώνα.



Chapel of Archangel Michael

Feast day: November 8

A stone-built, single-aisled chapel with a prominent, three-sided apse and a steep-pitched wooden roof. The fragments of the old iconostasis, dated to the 19th century, are hanging on the walls of the chapel. The Crucifixion, the “Lipira”, the Royal doors and icons all of them from the 19th century have also survived and are exhibited in the chapel.



ΔΕΛΙΚΗΠΟΣ

Ιερός ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρος

Πανήγυρη: 6 Αυγούστου

Ο ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Χρυσοσώτηρος) βρίσκεται στο κέντρο του Δελίκηπου. Πρόκειται για μονόκλιτο κτίσμα από ακανόνιστους λίθους με ημικυκλική αψίδα, η οποία είναι εγγεγραμμένη στον ευθύγραμμο ανατολικό τοίχο. Φέρει ξύλινη δίρριχτη στέγη. Η παρούσα φάση οικοδομήθηκε το 1726, όπως αναφέρει η επιγραφή που βρίσκεται πλησίον της εισόδου. Η κύρια είσοδος του ναού βρίσκεται στη δυτική πλευρά, ενώ είσοδος υπάρχει και στη νότια. Για την οικοδόμηση του ναού, χρησιμοποιήθηκαν υλικά και αρχιτεκτονικά μέλη από παλαιότερο οικοδόμημα που υφίστατο στην περιοχή. Στο αέτωμα του δυτικού τοίχου υπάρχει κυκλικός φεγγίτης, ενώ ο ναός φωτίζεται επιπλέον από τα δύο μικρά παράθυρα στον βόρειο και στον νότιο τοίχο. Ο ναός ανακαινίστηκε στις αρχές του 21ου αιώνα από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Η μικρή καμπάνα του ναού είναι στερεωμένη στο χαμηλό ξύλινο κωδωνοστάσιο στον περίβολό του, το οποίο εφάπτεται στον ανατολικό τοίχο. Εκτός από το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο, στον ναό φυλάσσονται σημαντικές εικόνες οι οποίες χρονολογούνται από τον 17ο αιώνα και εντεύθεν. Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.



DELIKIPOS

Church of the Transfiguration of Christ

Feast day: August 6

The church of the Transfiguration of Christ (Chrysosotiros) is located in the centre of Delikipos. It is a single-aisled building made of irregular stones, with a semi-circular arch inscribed within the eastern wall. It is covered by a wooden double-pitched roof. The current phase dates

to 1726, as the inscription near the entrance states. The main entrance of the church is on the west side and there is also an entrance on the south. For the construction of the church were used materials and architectural members from an older building located nearby. On the pediment of the western wall there is an oculus. The church is also illuminated by the two small windows on the northern and southern walls. It was renovated at the beginning of the 21st century by the Department of Antiquities. The small bell of the church is attached to a wooden structure, which is flanking the eastern wall. In addition to the wood-carved iconostasis, the church owns important icons, the oldest dating to the 17th century. The church is a listed monument (Table B).

Παραεκκλήσιο Αποστόλων Πέτρου και Παύλου

Πανήγυρη: 29 Ιουνίου

Τα σωζόμενα αρχιτεκτονικά μέλη του ναού υπέδειξαν ότι η αρχική φάση ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο. Έχει μήκος 7.88 μ., χωρίς την εξέχουσα κατά 1.34 μ. ημικυκλική ανίδα, και πλάτος 5.21 μ. Οι πλάγιοι τοίχοι ήταν ενισχυμένοι με αντηρίδες, εκ των οποίων οι δύο στις ανατολικές γωνίες. Έχει συμμετρική διάταξη μερών και μορφολογικά στοιχεία που τον τοποθετούν στον 12ο αιώνα. Τα κατακόρυφα μέρη του ναού συμπληρώθηκαν το 2012, συμπεριλαμβανομένης και της ανακατασκευής του νοτιοανατολικού τμήματος στην υφιστάμενη μορφή, και στεγάστηκε με απλή δόρυπη ξύλινη σκεπή το 2013. Το παρεκκλήσιο είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of saints Peter and Paul

Feast day: June 29

The surviving architectural members of the chapel indicate that this initial phase belongs to the type of the compressed cross-in-square with dome church. It is 7.88 m long, excluding the 1.34 m of the prominent semicircular arch, and 5.21 m wide. The side walls were reinforced with buttresses, two of which at the eastern corners. It has a symmetrical arrangement and morphological elements that allow dating it to the 12th century. The vertical parts of the chapel were restored in 2012, including the reconstruction of the south-eastern part to its present form; and was covered with a simple gabled wooden roof in 2013. The chapel is a listed monument (Table B).



ΚΑΛΑΒΑΣΟΣ

Ιερός ναός Παναγίας Τητηότισσας

Πανήγυρη: 8 Σεπτεμβρίου και 25 Μαρτίου

Ο σημερινός ναός, όπως μαρτυρεί η επιγραφή πλησίον της δυτικής θύρας, ανοικοδομήθηκε το 1892 στη θέση δύο διαδοχικά παλαιότερων ναών. Πρόκειται για μονόχωρο, δρομικό ναό που καλύπτεται από πέντε σταυροθόλια. Η αψίδα του ιερού είναι



πεντάπλευρη εξωτερικά και καλύπτεται από πέντε οξυκόρυφους ακτινωτούς θόλους. Οι εξωτερικές αντηρίδες συνδέονται μεταξύ τους με οξυκόρυφα τόξα. Οι είσοδοι του ναού με τις αψιδωτές καμάρες φέρουν αετωματική επίστεψη και ανάγλυφο διάκοσμο. Το κωδωνοστάσιο βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού. Πρόκειται για μεταγενέστερη προσθήκη των αρχών του 20ού αιώνα. Το ταβάνι του ναού έχει γαλάζιο χρώμα και κοσμείται από πολυάριθμα χρυσά αστέρια. Πάνω στο μέτωπο ενός από τα τόξα αναγράφεται η φράση: «ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΟΣ ΣΑΒΑΩΘ». Ο ναός διαθέτει γυναικωνίτη που στηρίζεται από τρία τόξα. Το εικονοστάσιο είναι αξιόλογο δείγμα ξυλογλυπτικής των αρχών του 20ού αιώνα. Όπως αναφέρει η επιγραφή του 1913, πρόκειται για έργο των αδελφών Ταλιαδώρων από την Ομορφίτα. Οι εικόνες του εικονοστασίου είναι έργο των αυταδέλφων μοναχών Νήφωνος και Κυρίλλου των αρχών του 20ού αιώνα. Ο ναός διαθέτει λιθόκτιστη Αγία Τράπεζα με κιβώριο.





Το πολυτιμότερο, ωστόσο, κειμήλιο είναι η αμφιπρόσωπη εικόνα του 16ου αιώνα, στην πρόσθια όψη της οποίας απεικονίζεται η Θεοτόκος με ένθετη εικόνα (του 15ου αιώνα) που φέρει το προσωνόμιο «Τητηότισσα», και στην οπίσθια η Σταύρωση του Χριστού με γονυπετή δωρητή στο ερυθρό πλαίσιο της σκηνής. Πρόκειται για τον μοναχό Σωφρόνιο από το χωριό Μοναγρούλλι, που όπως αναφέρει η επιγραφή βρήκε το 1561 την ένθετη εικόνα. Πρόκειται για έργο του Λουκά Τοχνίτη, ο οποίος θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Κύπριους ζωγράφους του 16ου αιώνα. Στον ναό φυλάσσονται και άλλες σημαντικές εικόνες που χρονολογούνται από τον 16ο μέχρι τον 20ό αιώνα.

KALAVASOS

Church of Panagia Titiotissa

Feast day: September 8 and March 25

The church, as testified by the inscription near the western door, was rebuilt in 1892 on the site of two older churches. It is a single-aisled basilica covered by five cross vaults. The conch of the sanctuary is pentagonal on the outside and is covered by five pointed domes. The outer buttresses are connected to each other by pointed arches. The doors of the church with the pointed arches have a pediment and relief decoration. The bell tower, which was added in the early 20th century, is located at the southeast. The ceiling of the church is light blue in colour and is decorated with numerous golden stars. On the front of one of the arches is written the phrase: "HOLY HOLY HOLY LORD OF SABAOOTH". The church has a wooden gallery (gynaikonitis in Greek)



supported by three arches. The iconostasis is a remarkable woodcarving example of the early 20th century. As the inscription of 1913 states, it was made by Taliadoros brothers from Omorfita. The icons of the iconostasis from the beginning of the 20th century are the work of monks Nifon and Kyrillos. The church has a stone-built Holy Altar with a ciborium. The most valuable relic, however, is the double-faced icon from the 16th century, on the front of which the Virgin Mary is depicted with an inserted 15th-century icon of the Virgin “Titiotissa”. On the back is depicted the Crucifixion of Christ with a kneeling donor in the red frame of the scene. As the inscription states, the donor is monk Sophronios from the village of Monagroulli, who found the inlaid icon in 1561. The icon was painted by Loukas Tochnitis, considered one of the most important Cypriot painters of the 16th century. Other important icons dating from the 16th to the 20th century are also kept in the church.



Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου του Βασιλοποτάμου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου

Πετρόκτιστος μονόχωρος ναός με προ-εξέχουσα ημικυκλική κόγχη και δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Στον βόρειο τοίχο του ναού απεικονίζεται ο Άγιος Γεώργιος με σκηνές του μαρτυρίου του.

Chapel of saint Georgios of Vasilopotamos

Feast day: April 23

A stone-built, single-aisled chapel with a projecting semicircular apse, and a steep-pitched timber roof covered with tiles. On the north wall of the chapel is depicted saint Georgios with scenes of his martyrdom.



Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου του Κεφαλά

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου

Ο ναός είναι αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο και φέρει το προσωνύμιο «Κεφαλάς». Είναι το μόνο σωζόμενο κτίσμα του αρχαίου χωριού «Κέφαλος». Ο σημερινός ναός είναι του 19ου αιώνα και ανακατασκευάστηκε τον 20ό αιώνα. Είναι μονόχωρος, με πεντάπλευρη αψίδα ιερού και έχει δίρριχτη στέγη με κεραμίδια.



Chapel of saint Georgios Kefalas

Feast day: November 3

The chapel is dedicated to saint Georgios nicknamed “Kefalos”. It is the only surviving building of the ancient village of “Kefalos”.



The church is a 19th-century building and it was rebuilt in the 20th century. It is single-aisled, with a five-sided apse and is covered by a double-pitched roof with tiles.

Παρεκκλήσιο Αρχαγγέλου Μιχαήλ

Πανήγυρη: 8 Νοεμβρίου και την Τρίτη της Διακαινησίμου

Ο σημερινός ναός αποπερατώθηκε αρχές του 20ού αιώνα. Είναι μικρών διαστάσεων, μονόχωρος με τρίπλευρη αψίδα και δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Είναι κτισμένος από πέτρα της περιοχής.

Chapel of Archangel Michael

Feast day: November 8 and Tuesday of *diakainisimos* (Bright Week)

The church was completed at the beginning of the 20th century. It is small in size, single-aisled, with a three-sided conch and a double-pitched roof with tiles. It is built of local stone.



ΚΑΤΩ ΔΡΥΣ

Ιερός ναός Αγίου Χαραλάμπους

Πανήγυρη: 10 Φεβρουαρίου

Ο ναός ανοικοδομήθηκε το 1897 όπως αναφέρεται από επιγραφές σε διάφορα σημεία του ναού (πάνω από τη βόρεια θύρα, εσωτερικός βόρειος τοίχος), στη θέση παλαιότερου, ίσως βυζαντινού ναού. Εγκαινιάστηκε στις 4 Ιουνίου 1925 από τον Μητροπολίτη Κιτίου Νικόδημο Α΄. Μεταγενέστερες επιγραφές αναφέρουν την επισκευή του το 1950, την αποκατάστασή του μετά από πυρκαγιά (1958), καθώς και την πιο πρόσφατη συντήρησή του (1996–97). Ανήκει στον τύπο των μονόχωρων δρομικών ναών με σταυροθόλια. Καλύπτεται από πέντε σταυροθόλια και καταλήγει σε τρίπλευρη αψίδα. Το σκαλιστό πετρόκτιστο κωδωνοστάσιο με τρουλίσκο βρίσκεται στη βορειοανατολική γωνία του ναού. Η κύρια είσοδος είναι η βόρεια, ενώ υπάρχουν δύο επιπλέον θύρες και τρία παράθυρα στη βόρεια και τη νότια πλευρά. Τα περιθωρώματα και οι κορνίζες των παραθύρων είναι διακοσμημένα με λαξευτά στοιχεία από πωρόλιθο. Στο τύμπανο του αετώματος της βόρειας εισόδου υπάρχει διακοσμητικό έξεργο ανάγλυφο που απεικονίζει μεταξύ δύο αγγέλων, ασπίδα με σταυρό στην επίστεψη, η οποία φέρει επιγραφή. Ο ναός διαθέτει ξύλινο γυναικωνίτη που στηρίζεται από κίονες με γοτθικού τύπου (τρίλοβα) τόξα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα διάφορα ξυλόγλυπτα (προσκυνητάριο, εικονοστάσιο, Αγία Τράπεζα κ.ά.), έργα του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, καθώς και οι εικόνες που προέρχονται από τον παλαιότερο ναό και χρονολογούνται από τον 16ο μέχρι τον 20ό αιώνα.





KATO DRYS

Church of saint Charalampus

Feast day: February 10

The church was erected in 1897, as indicated by the inscriptions encountered in various parts of the church (above the north door; north wall, interior), on the site of an older, perhaps Byzantine church. It was inaugurated on June 4, 1925 by Nikodimos I, Bishop of Kition. Later inscriptions mention that it was repaired in 1950; restored after a fire (1958); as well as its most recent renovation (1996–97). The church is a single-aisled basilica with cross vaults. It is covered by five cross vaults and ends in a three-sided conch. The belfry carved in stone is in the north-east corner

of the church. The main entrance is to the north, while there are two additional doors and three windows on the north and south sides. The frames of the windows and of the doors are decorated with carved elements of limestone. The pediment of the northern entrance is decorated by a relief: a shield with a cross with an inscription, placed between two angels. The church has a wooden gallery (in Greek *gynaikonitis*) supported by triple-arched columns in Gothic style. Of interest are the various wood-carved artefacts (proskynetarion, iconostasis, altar etc.) from the first half of the 20th century, as well as the icons that previously belonged to the older church and date from the 16th to the 20th century.



Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου

Μονόχωρος ναός με δίρριχτη στέγη που καλύπτεται από κεραμίδια και τετράγωνο κλειστό νάρθηκα στη βόρεια πλευρά. Η αγίδα του ιερού είναι εξωτερικά τετράπλευρη και καλύπτεται από πέντε οξυκόρυφους ακτινωτούς θόλους με κεραμίδια. Ο ναός

είναι κτισμένος με πέτρα της περιοχής. Οι δύο θύρες και τα παράθυρα που φωτίζουν το εσωτερικό του βρίσκονται στη δυτική και τη βόρεια πλευρά. Το στοιχείο που χαρακτηρίζει το παρεκκλήσιο είναι το λουλακί χρώμα τους, το οποίο χρησιμοποιήθηκε και για τις εξωτερικές δοκούς της ανωδομής.

Chapel of saint Georgios

Feast day: November 3

A single-aisled chapel with a gabled roof covered with tiles and a square closed narthex on the north side. The arch of the sanctuary is externally four-sided and covered by five pointed radial domes with tiles. The chapel is built with local stone. What is quite significant about the chapel is its indigo colour on doors and windows, which was also used for the external beams of the superstructure.

Παρεκκλήσιο Αγίου Σπυρίδωνος

Πανήγυρη: 12 Δεκεμβρίου

Μικρός, μονόχωρος ναός με καμάρα και βαθμιδωτή κόγχη ιερού. Ο νότιος τοίχος ενισχύεται από μία μεγάλη πλάτους εξωτερική αντηρίδα.

Chapel of saint Spyridon

Feast day: December 12

A small barrel-vaulted chapel with a stepped conch. The south wall is supported by a large external buttress.





Παρεκκλήσιο Τιμίου Προδρόμου

Πανήγυρη: 24 Ιουνίου και 29 Αυγούστου
Μικρών διαστάσεων, πετρόκτιστος, μονόχωρος ναός με πεντάπλευρη αψίδα ιερού και δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Οι τοίχοι του ενισχύονται από εξωτερικές αντηρίδες που αναπτύσσονται σε όλο το ύψος των τοίχων. Πλησίον του ναού σώζονται τα ερείπια του παλαιού ναού, πιθανώς της βυζαντινής περιόδου.

Chapel of Timios Prodromos (saint John the Forerunner)

Feast day: June 24 and August 29

A small, stone-built, single-aisled chapel with a five-sided apse and a double-pitched roof with tiles. Its walls are strengthened by external buttresses that extend to the entire height of the walls. Adjacent to the chapel are the ruins of an older church, probably a building of the Byzantine period.

Παρεκκλήσιο Παναγίας Ελεούσης

Πανήγυρη: 15 Αυγούστου

Πετρόκτιστος, μικρών διαστάσεων, μονόχωρος ναός με οξυκόρυφη καμάρα. Το παρεκκλήσιο στη σημερινή του μορφή είναι κτίσμα της περιόδου της Φραγκοκρατίας. Υπήρξε παλαιότερα ο κεντρικός ναός της κοινότητας. Εκτός από το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο, στον ναό υπάρχουν επίσης αξιόλογες εικόνες που χρονολογούνται στον 19ο αιώνα.



Chapel of Panagia Eleousa

Feast day: August 15

Stone-built, small-scale, single-aisled chapel with a pointed arch. The chapel is a building of the Frankish period. In the past it has been the main church of Kato Drys. Apart from the wood-carved iconostasis, the chapel also has remarkable icons dating to the 19th century.

ΚΑΤΩ ΛΕΥΚΑΡΑ

Ιερός ναός Παναγίας Ελεούσης

Πανήγυρη: 8 Σεπτεμβρίου

Ο ενοριακός ναός της Παναγίας της Ελεούσης ή Παναγίας Νικηφόρου των Κάτω Λευκάρων άρχισε να οικοδομείται, σύμφωνα με την επιγραφή που σώζεται πάνω από το ανώφλι της κεντρικής νότιας θύρας το 1847. Επισκευάστηκε το 1870, ενώ το 1904 προστέθηκε στη νοτιοανατολική γωνία το περίτεχνο καμπαναριό. Αποτελεί τον πυρήνα ενός οικοδομικού συμπλέγματος, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η κατοικία του ιερέα του ναού και το παλιό δημοτικό σχολείο. Ο ναός είναι μονόχωρος καμαροσκεπής, μήκους 19.10 μ. (22 περίπου με την αψίδα) και πλάτους 10.45 μ. Παρουσιάζει ενδιαφέρον ως προς τα νεοκλασικίζοντα μορφολογικά στοιχεία στη γλυπτική διακόσμηση των κουφωμάτων και στο πρόσθετο εξωτερικό εικονοστάσιο. Ο ναός διαθέτει ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο του 1863–1866 και σημαντικές εικόνες που χρονολογούνται από τον 16ο μέχρι τον 20ό αιώνα. Η εκκλησία είναι κηρυγμένη Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.



KATO LEFKARA

Church of Panagia Eleousa

Feast day: September 8

The erection of the parish church of Panagia Eleousa or Panagia Nikiforos (Virgin Victorious in Greek) began in 1847, according to the inscription that survives above the lintel of the central south door. It was repaired in 1870, while in 1904 the decorated belfry was added to the southeast corner. It consists of the core of a complex, which includes the residence of the priest and the old elementary school. The single-aisled, vaulted church measures 19.10 m (about 22 including the arch) by 10.45 m. The sculptural decoration of the church is characterised by the presence of neoclassical elements. The church has a beautiful wood-carved iconostasis manufactured between 1863 and 1866 and important icons dating from the 16th to the 20th century. The church is a listed monument (Table B).



Παρεκκλήσιο Αγίου Τιμοθέου

Πανήγυρη: 22 Ιανουαρίου

Ο ναός αποτελεί μία από τις πλέον νεότερες εφαρμογές του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο της περιοχής των Λευκάρων, και χρονολογείται μάλλον στον 15ο με 16ο αιώνα. Έχει μήκος 9.45 μ. και πλάτος 5.98 μ. Διασώζει στο ανατολικό του τμήμα αυθεντική βυζαντινή κεράμωση, με επίπεδους μεγάλους στρωτήρες και καμπύλους καλυπτήρες. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.



Chapel of saint Timotheos

Feast day: January 22

The chapel is considered one of the latest examples belonging to the type of the compressed cross-in-square with a dome, encountered in the region of Lefkara, and dates probably to the 15th or the 16th century. It measures 9.45 m by 5.98 m. Its eastern part still preserves byzantine ceramic tiles. The chapel is a listed monument (Table B).

ΚΟΡΝΟΣ

Ιερός ναός Τιμίου Προδρόμου (νέος)

Πανήγυρη: 29 Αυγούστου

Ο θεμέλιος λίθος του ναού τοποθετήθηκε από τον Μητροπολίτη Κιτίου στις 18 Σεπτεμβρίου 2005. Αποπερατώθηκε το 2007. Τα εγκαίνια του ναού τέλεσε ο Μητροπολίτης Τριμυθούντος Βαρνάβας στις 25



Μαΐου το 2008. Ανήκει στον ρυθμό της τρίκλιτης τρουλλαίας βασιλικής. Ο ναός είναι τρισυπόστατος, έτσι στις κόγχες που αντιστοιχούν στα τρία κλίτη υπάρχει ξεχωριστή Αγία Τράπεζα. Η κεντρική είναι αφιερωμένη στην Αποτομή της Τιμίας Κεφαλής του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου· η νότια στους γονείς του, Ζαχαρία και Ελισάβετ· και η βόρεια στην Ύψωση του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού, εις ένδειξη ευγνωμοσύνης προς τη Μονή Σταυροβουνίου, η οποία συνέδραμε οικονομικά στην ανέγερση του ναού. Στο βορειοδυτικό άκρο του ναού υπάρχει παρεκκλήσιο αφιερωμένο στον Ευαγγελιστή Λουκά, τον Άγιο Καλλίνικο, και τον Άγιο Χριστόφορο. Ο ναός διαθέτει δύο κωδωνοστάσια (νοτιοδυτικό και βορειοδυτικό άκρο) πέντε επιπέδων. Οι είσοδοι προστατεύονται από στοές με ανοικτή τοξοστοιχία με καμάρες που καλύπτονται από κεραμίδια. Τα παράθυρα του ναού είναι δίλοβα ή τρίλοβα, ενώ αυτά στο τύμπανο του τρούλου και τη βάση των κωδωνοστασίων μονόλοβα.



KORNOS

Church of Timios Prodromos (saint John the Forerunner)

Feast day: August 29

The foundation stone of the church of Timios Prodromos was laid by Chrysostomos, Bishop of Kition on 18 September 2005. It was completed in 2007 and was

inaugurated by Barnabas, Bishop of Trimythous, on 25 May 2008. It is a three-aisled basilica with a dome. The church has three apses, each corresponding to an aisle, as well as to a separate Holy Altar. The central one is dedicated to the Beheading of saint John the Forerunner; the south one to his parents, Zacharias and Elisabeth; and the northern one to the Elevation of the Holy and Life-giving Cross, as a sign of gratitude to the Monastery of Stavrovouni, which funded the construction of the church. At the northwest end of the church there is a chapel dedicated to saint Luke the Evangelist, saint Kallinikos, and saint Christophoros. The church has two bell towers (south-west and north-west), each of five levels. The entrances are preceded by open-arched arcades, covered by tiles. The windows are double- or triple-arched, while those of the drum of the dome and the bell tower are mono-lobed.



Παρεκκλήσιο Τιμίου Προδρόμου (παλαιός ναός)

Πανήγυρη: 29 Αυγούστου

Ο ναός κτίστηκε στη θέση παλαιότερου. Πρόκειται για μονόχωρο, δρομικό ναό με σταυροθόλια και πεντάπλευρη αγίδα που καλύπτεται από τεταρτοσφαίριο. Οι εξωτερικές αντηρίδες αναπτύσσονται σε όλο το ύψος των τοίχων. Ο ναός έχει πέντε θύρες ενώ το πετρόκτιστο κωδωνοστάσιο με τον τρουλίσκο στο βορειοδυτικό άκρο του ναού είναι δομημένο σε τρία επίπεδα. Μετά την πρόσφατη ανακαίνιση ήρθαν στο φως ενδείξεις παλαιότερων φάσεων με την αρχαιότερη να ανάγεται στη βυζαντινή





περίοδο (12ο αιώνα). Η παρούσα φάση του ναού ανήκει στις αρχές του 19ου αιώνα και εγκαινιάστηκε από τον Μητροπολίτη Κυρηναίας Κύριλλο Β΄ στις 6 Μαΐου 1901 (επιγραφή στον βόρειο τοίχο). Πέρα από τα μεταγενέστερα της ανεγέρσεως του ναού κειμήλια (εικόνες, εικονοστάσιο, δεσποτικός θρόνος κ.ά.), υφίσταται σε αυτόν μεγάλος αριθμός σημαντικών κειμηλίων που ανήκαν στον προϋπάρχοντα ναό ή στους παλαιότερους ναούς της κοινότητας, οι οποίοι δεν υφίστανται πλέον. Αξίζει να γίνει αναφορά στις εικόνες του 15ου αιώνα, έργα του Κύπριου αγιογράφου Μηνά εκ Μυριανθούσης (Μαραθάσα), στην προσκυνηματική εικόνα του Τιμίου Προδρόμου του 1737· ή ακόμη στην ποδέα εικονοστασίου που ζωγραφίστηκε από μοναχούς της Μονής Αγίου Ηρακλείδιου το 1766 όπως αναγράφεται.

Chapel of Timios Prodromos (saint John the Forerunner)

Feast day: August 29

The chapel was built on the site of a pre-existing church. It is a single-aisled chapel with a cross vault and a five-sided arch covered by a semi-dome. The external buttresses extend along the entire height of the walls. The chapel has five doors. The stone-built



belfry with the small dome at the northwest end of the church has three levels. After the recent renovation of the chapel, evidence of older phases came to light, with the oldest dating back to the Byzantine period (12th century). The present phase of the chapel dates to the beginning of the 19th century and was inaugurated by Kyrillos II, Bishop of Kyrenia, on May 6, 1901 (inscription on the north wall). In addition to the relics acquired after the construction of the chapel (icons, iconostasis, despotic throne, etc.), there is a number of important relics that belonged to the previous church, or to the older churches of the community that no longer

exist. It is worth mentioning the icons of the 15th century painted by the Cypriot Minas from Myrianthousa (Marathasa), the devotional icon of saint John the Forerunner of 1737 and the apron (*podea* in Greek) of the iconostasis, painted by monks of the Monastery of saint Herakleidios in 1766.



ΛΑΓΙΑ

Ιερός ναός Παναγίας

Πανήγυρη: 15 Αυγούστου

Ο ναός είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Είναι μικρών διαστάσεων, πετρόκτιστος, και καμαροσκέπαστος με τετράπλευρη κόγχη ιερού και ξύλινη δίρριχτη στέγη. Χρονολογείται στα τέλη του 18ου αιώνα και ανεγέρθηκε στη θέση παλαιότερου. Το πέτρινο κωδωνοστάσιο, το οποίο αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη, κτίστηκε στην ανωδομή, στο νοτιοανατολικό άκρο. Υπάρχουν τέσσερις πόρτες, μία σε κάθε πλευρά του ναού, συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής στην κόγχη του ιερού. Όπως και τα παράθυρα (δύο σε κάθε πλευρά), τα οποία είναι διακοσμημένα με λίθινες διακοσμητικές κορνίζες, οι θύρες φέρουν απλά λίθινα περιθρώματα. Στο τύμπανο του αετώματος της νότιας εισόδου



υπάρχει ανάγλυφο που απεικονίζει άνθος, ενώ λίγο πιο ψηλά μέσα σε αβαθή κόγχη εικονίζεται η Θεοτόκος στον τύπο της Γλυκοφιλούσας. Στον ναό φυλάσσονται σημαντικές εικόνες, όπως για παράδειγμα αυτές της Παναγίας και του αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου, οι οποίες αποδίδονται στον σπουδαίο Κύπριο ζωγράφο του 16ου αιώνα, Λουκά Τοχνίτη.

LAGIA

Church of Panagia

Feast day: August 15

The church is dedicated to the Dormition of the Virgin. The vaulted single-aisled church with the four-sided apse is small in size. It is made of stone and it has a steep-pitched wooden roof. It dates to the end of the 18th century and was erected on the site of an older one. The bell tower made of stone, which is a later addition, was constructed above the superstructure, at the south-east end. There are four doors, one on each side of the church, including the eastern one in the apse. The windows (two on each side) have decorative stone frames, while the doors have simple stone jambs. The pediment of the tympanum of the south entrance is decorated by a relief depicting a rose, while a little higher in a shallow alcove, the Virgin is depicted in the type of Glykophilousa (in Greek “Sweet-kissing” or “Loving Kindness”). The church holds important icons, such as those of Virgin Mary and saint James the Brother of the Lord, which are attributed to the great Cypriot painter of the 16th century, Loukas Tochnitis.



MARI

Ιερός ναός Αγίου Σπυρίδωνος

Πανήγυρη: 12 Δεκεμβρίου

Ο νέος κεντρικός ναός της κοινότητας ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων αφού ο προηγούμενος καταστράφηκε ολοσχερώς από την έκρηξη της 11ης Ιουλίου 2011 στη ναυτική βάση “Ευάγγελος Φλωράκης”. Ανήκει στον τύπο της μονόκλιτης βασιλικής με προεξέχουσα ημικυκλική κόγχη και δίρριχτη στέγη. Είναι επενδυμένος με λευκή πέτρα και οι εξωτερικές του αντηρίδες συνδέονται μεταξύ τους με ημικυκλικά τόξα. Υπάρχουν τρεις είσοδοι (βόρεια, δυτική και νότια πλευρά), εκ των οποίων η δυτική διαθέτει μονόριχτο στέγαστρο. Φωτίζεται από τα μονόλοβα παράθυρα που βρίσκονται στη βόρεια και τη νότια πλευρά, καθώς και το τρίλοβο άνοιγμα πάνω από την κύρια είσοδο (δυτική) του ναού. Αποπερατώθηκε και εγκαινιάστηκε στις 28 Μαΐου του 2016 από τον Μητροπολίτη Τριμυθούντος Βαρνάβα.

MARI

Church of saint Spyridon

Feast day: December 12

This is the new main church of Mari, since the previous one was totally destroyed by the explosion of 11 July 2011 at the naval base “Evangelos Florakis”. It is a single-





aisled basilica with a prominent semicircular apse and a steep-pitched roof. Its exterior is covered with white stone and its external buttresses are connected to each other by semicircular arches. It has three entrances (north, west and south side), of which

the western one is protected by a single-pitched canopy. It is illuminated by the arched windows located on the north and south sides, as well as the three-arch opening above the main entrance (west). The church was completed and inaugurated in 2016 by Barnabas, the Bishop of Trimythous.



Παρεκκλήσιο Αγίας Μαρίνης

Πανήγυρη: 17 Ιουλίου

Μονόχωρος ναός μήκους 13.20 μ., χωρίς την προεξέχουσα κατά 1.70 μ. κόγχη της αψίδας και πλάτους 6.50μ. Παρά το ότι δεν έχει διασωθεί κανένα στοιχείο για την



ανωδομή και τη μορφή της στέγασής του, είναι σχεδόν βέβαιο από την ύπαρξη ισχυρών αντηρίδων στον βόρειο και νότιο τοίχο ότι έφερε θολοδομή, πιθανότατα σταυροθολιακή. Δεν θεωρείται πιθανόν οι πλάγιοι τοίχοι να βάσταζαν απλή καμάρα, καθότι στο σωζόμενο ύψος αυτών, που ήταν αρκετό, πριν από τη συμπλήρωση και τη στέγαση του ναού, δεν διαπιστώθηκε αποφυγή καμάρας. Χρονολογείται στον 14ο–15ο μ.Χ. αιώνα, βάσει μιας τοιχογραφίας που σωζόταν στον ημικύλινδρο της αψίδας, με την Κοινωνία των Αποστόλων, και η οποία είναι καταγεγραμμένη στα αρχεία του Τμήματος Αρχαιοτήτων.



Ο ναός καταστράφηκε από βανδαλισμούς στα μέσα του 20ού αιώνα που έγιναν από τους Τουρκοκύπριους κατοίκους του χωριού, και μπόρεσε να αποκατασταθεί-στεγαστεί ξανά το 2015.

Η αρχαιότερη μαρτυρία για τον οικισμό του Μαρί διασώθηκε στα αρχεία της Βενετίας και ανάγεται στο 1418. Συνδέεται η περιοχή αυτή με φέουδο μίας οικογένειας ευγενών της Φραγκοκρατίας που φέρει το όνομα Μαρίνι, και είναι ερώτημα αν η επωνυμία των

φεουδαρχών έδωσε το όνομα στον οικισμό, ή αν τόσο ο οικισμός, όσο και το φέουδο έλαβαν την επωνυμία τους από κάποια προϋπάρχουσα εκκλησία της Αγίας Μαρίνας, η οποία ενέπιπτε στην περιφέρεια του κτήματος που τους είχε παραχωρηθεί. Μία μαρτυρία του Αγίου Νεοφύτου, για έναν ναό της Αγίας Μαρίνας Αραβάνδας στην περιφέρεια του Πεντακώμου, στα τέλη του 12ου αιώνα, δεν αποκλείεται να ταυτίζεται με μία παλαιότερη εκκλησία στην περιοχή αυτή, του 12ου ή και παλαιότερη, συνέχεια της οποίας είναι ο εν λόγω ναός. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of saint Marina

Feast day: July 17

Single-aisled chapel 13.20 m long, excluding the 1.70 m of the projecting apse, and 6.50 m wide. Although no evidence has survived of its superstructure and the type of its roof, it is almost certain, from the presence of the strong buttresses of the north and south walls, that it was vaulted, probably cross-vaulted. It is improbable that the side walls supported a simple arch, given that their height does not allow assuming the existence of an arch. The chapel is dated to the 14th–15th century, based on a fresco that was preserved in the centre of the conch of the apse, with the Communion of the



Apostles, and which is recorded in the archives of the Department of Antiquities. The oldest testimony about the settlement of Mari is to be found in the archives of Venice and dates back to 1418. This area is connected with a fiefdom of a noble family of the Frankish period named Marini. It is a matter of discussion whether the settlement was named after the family, or if both the settlement and the manor received their name from an unknown pre-existing church dedicated to saint Marina, located within the Marini's estate. Saint Neophytos the Recluse mentions at the end of the 12th century a church of saint Marina Aravanda in the area of Pentakomo, which might be a 12th-century construction, or, an even older one. The chapel is a listed monument (Table B).

ΜΑΡΩΝΙ

Ιερός ναός Αγίου Γεωργίου (νέος ναός)

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου

Ο ναός ανήκει στον τύπο του μονόχωρου δρομικού με πεντάπλευρη αψίδα με τεταρτοσφαιρικό θόλο, του οποίου η ανωδομή αποτελείται από πέντε σταυροθόλια. Εξωτερικά οι αντηρίδες συνδέονται μεταξύ τους σχηματίζοντας τόξα. Υπάρχουν είσοδοι σε κάθε πλευρά, συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής στην αψίδα. Τα παράθυρα είναι διακοσμημένα με λίθινα διακοσμητικά πλαίσια. Τα λίθινα πλαίσια των θυρών, φέρουν επίσης λαξευτή διακόσμηση. Πάνω από τη νότια θύρα υπάρχει ανάγλυφη πλάκα που απεικονίζει δικέφαλο αετό, ενώ πλησίον της κορυφής του αετώματός της υπάρχουν τρία ανάγλυφα ζώα (λέοντας, φτερωτός δράκοντας και αετός). Ο ναός διαθέτει λαξευμένες σε λίθο ζωόμορφες υδρορροές. Η οικοδόμηση του ναού ξεκίνησε το 1878. Εγκαινιάστηκε στις 9 Νοεμβρίου 1901 από τον Μητροπολίτη Κιτίου Νικόδημο Α΄. Το σκαλιστό πέτρινο κωδωνοστάσιο προστέθηκε



αργότερα, στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Ο ναός επισκευάστηκε κατά την περίοδο 1999–2001. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο του 1891, καθώς και τα δύο προσκυνητάρια (του 1904 και του 1924) του ναού αποτελούν αξιόλογα δείγματα ξυλογλυπτικής της περιόδου. Οι εικόνες του εικονοστασίου προέρχονται από τον σημαντικό αγιογράφο ιερομόναχο Διονύσιο Χρηστίδη, ηγούμενο της Μονής Σταυροβουνίου.

MARONI

Church of saint Georgios (new church)

Feast day: November 3

The church is a single-aisled basilica with a domed pentagonal conch, covered by five cross vaults. Externally the buttresses are connected to each other, forming arches. There are entrances on each side of the church, including the eastern one leading to the bema. The windows have decorative stone frames. The stone frames of the doors also have carved decoration. Above the south door is a relief plaque depicting a double-headed eagle, while near the top of its



pediment are three animals in relief (a lion, a winged dragon and an eagle). To the left of the same door is a mosaic depiction of saint Georgios. The church has stone-carved animal-shaped gutters. The construction began in 1878. It was inaugurated on 9 November 1901 by Nikodimos I, Bishop of Kition. The stone-carved belfry was added later, in the first decades of the 20th century. The church was repaired during the period 1999–2001. The wood-carved iconostasis of 1891, as well as the two icon stands (of 1904 and 1924 respectively) are remarkable examples of the craftsmanship of the period. The icons of the iconostasis are the works of the important hagiographer, hieromonk Dionysios Christidis, abbot of Stavrovouni Monastery.

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου (παλαιός ναός)

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου

Μονόχωρος ναός με οξυκόρυφη καμάρα και ημικυκλική αψίδα ιερού. Οι τοίχοι του ενισχύονται εξωτερικά από εξαιρετικά πλατιές αντηρίδες. Υπήρξε ο κυρίως ναός της κοινότητας, ενώ σήμερα είναι ο κοιμητηριακός. Ο ναός χρονολογείται περί τον 18ο αιώνα, ενώ έχει συντηρηθεί κατά την περίοδο 1999–2001.



Chapel of saint Georgios (old)

Feast day: November 3

A single-aisled chapel with a pointed arch and a semicircular apse. Its walls are reinforced externally by extremely wide buttresses. It was the main church of Maroni, while today it is the cemeterial one. The church dates back to the 18th century, while it was restored during the period 1999–2001.

Παρεκκλήσιο Αγίων Αναργύρων

Πανήγυρη: 1η Νοεμβρίου και 1η Ιουλίου
Το παρεκκλήσιο είναι αφιερωμένο στους Αγίους Αναργύρους Κοσμά και Δαμιανό. Πρόκειται για μικρό μονόχωρο κτίσμα με δίρριχτη στέγη με κεραμίδια και τετρά-πλευρη κόγχη ιερού. Ο ναός ανοικοδομήθηκε το 1948 και εγκαινιάσθηκε την 1η Νοεμβρίου 1950.



Chapel of the Unmercenary saints Kosmas and Damianos

Feast day: November 1st and on July 1st

The chapel is dedicated to the Unmercenary saints Kosmas and Damianos. It is a small, single-aisled chapel with a steep-pitched roof covered with tiles and a four-sided apse. The church was rebuilt in 1948 and it was inaugurated on November 1st, 1950.



MENOΓΙΑ

Ιερός ναός Αγίων Αθανασίου και Κυρίλλου

Πανήγυρη: 18 Ιανουαρίου

Πρόκειται για έναν συνεπτυγμένο σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό με τρούλο του 13ου–14ου αιώνα, μήκους 11.06 μ. και πλάτους 6.36 μ., ο οποίος αποτελεί σύμπτυξη μίας μικρής τρίκλιτης «σταυρικοτρουλλωτής βασιλικής», με συνεπτυγμένο σταυροειδή πυρήνα, πλάτους 12.88 μ. Η αρχική αυτή φάση τυπολογικά είναι πολύ πρώιμη και θα μπορούσε να χρονολογηθεί στον 7ο ή και τον 8ο αιώνα, όμως δεν υπάρχουν ασφαλή αρχαιολογικά τεκμήρια επιβεβαίωσης, παρά μόνο ενδείξεις από τη διάσπαρτη στα στρώματα κεραμική. Σπαράγματα τοιχογραφιών του 12ου αιώνα υποδεικνύουν μία μεγάλη περίοδο διάρκειας της φάσης αυτής. Μεγάλο τμήμα του αρχικού οικοδομήματος θα πρέπει να κατέρρευσε, κατά τη διάρκεια ισχυρής σεισμικής δόνησης, πιθανότατα αυτής του 1222 και να ανακατασκευάστηκε στα χρόνια



της Φραγκοκρατίας, ως συνεπτυγμένος σταυροειδής με τρούλο, στη θέση και τις διαστάσεις του κεντρικού κλίτους. Υπέστη εκτεταμένες ανακατασκευές και ενισχύσεις σε μεταγενέστερες περιόδους (15ο–16ο αι.), λόγω επαναλαμβανόμενων ρηγματώσεων που οφείλονται στο ασταθές υπέδαφός του. Σώζονται μικρά κατάλοιπα τοιχογραφιών τα οποία χρονολογούνται στον 12ο, 14ο και 16ο αιώνα. Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

MENOGIA

Church of saints Athanasios and Kyrillos

Feast day: January 18

A compressed cross-in-square church with a dome of the 13th–14th century, measuring 11.06 m by 6.36 m, which is a combination of a small three-aisled “cross-domed basilica”, with a compressed cruciform core, 12.88 m wide. Typologically, this original phase is very early and could be dated



to the 7th or even the 8th century. Yet, there is no archaeological evidence to confirm it, apart from indications from the pottery from the different layers of the excavation. Fragments of frescoes from the 12th century indicate that this phase had a long duration. A large part of the original building must have collapsed during a strong earthquake, probably that of 1222, and was reconstructed in the Frankish period, as a cross-in-square church with a dome, in the position and with the dimensions of the central nave. It underwent extensive reconstructions and was reinforced in the later periods (15th–16th centuries), because of the cracks caused by the instability of its subsoil. Small fragments of frescoes are still preserved, dating to the 12th, 14th and 16th centuries. It is a listed monument (Table B).

ΜΟΣΦΙΛΩΤΗ

Ιερός ναός Αγίας Μαρίνης (νέος)

Πανήγυρη: 17 Ιουλίου

Τρίκλιτη τρουλαία βασιλική, η κύρια είσοδος της οποίας (δυτική) διαθέτει στοά με πέντε τοξωτά ανοίγματα. Η βόρεια και η νότια προστατεύονται από στέγαστρα που καλύπτονται από κεραμίδια. Το τύμπανο του τρούλου είναι διάτρητο με μονόλοβα παράθυρα. Ο ναός φωτίζεται επίσης από τους σταυρόσχημους και τους κυκλικούς φεγγίτες, καθώς και τα μονόλοβα και δίλοβα παράθυρα. Στο νοτιοδυτικό άκρο εδράζεται το κωδωνοστάσιο. Η ανέγερση του ναού ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, μετά την εγκατάσταση προσφύγων στην περιοχή, με σκοπό την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της κοινότητας. Ο ναός έχει τοιχογραφίες των αρχών της επόμενης δεκαετίας (1990), έργο του Άλκη Κεπόλα. Στον περίβολο του ναού λειτουργεί το Πνευματικό Κέντρο της κοινότητας Μοσφιλωτής.

MOSFILOTI

Church of saint Marina (new church)

Feast day: July 17

Three-aisled domed basilica, the main entrance of which (west) has a five-arched portico. The north and south entrances are protected by canopies covered with tiles.





The drum of the dome has arched windows. The church is illuminated by the cruciform and circular apertures, as well as the arched and double-arched windows. The bell tower is at the southwest end. The construction of the church began in the 1980s, to meet the growing needs of the community, after refugees from the southern occupied by the Turks areas of Cyprus settled in the area. The mural decoration of the church, painted by Alkis Kepolas, dates from the beginning of the next decade (1990). The Spiritual Center of the community of Mosfiloti is housed in the annexes of the church.

Παρεκκλήσιο Αγίας Μαρίνης (παλαιός ναός)

Πανήγυρη: 17 Ιουλίου

Πετρόκτιστος, μονόχωρος ναός με οξυκόρυφη καμάρα και δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Το πέτρινο κωδωνοστάσιο στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού, εφαπτόμενο στην κόγχη του ιερού, είναι μεταγενέστερη προσθήκη. Το σημερινό κτίσμα του ναού χρονολογείται στον 18ο αιώνα. Ο ναός ανακαινίστηκε το 1990. Κατά τις εργασίες εντοπίστηκαν στον νότιο τοίχο υπολείμματα τοιχογραφιών, πιθανώς πάνω σε τεμάχια από τον προϋπάρχοντα ναό της Αγίας Παρασκευής, σε επαναχρήση. Στον ναό φυλάσσονται σημαντικές εικόνες του 18ου αιώνα.

Chapel of saint Marina (old)

Feast day: July 17

A stone-built, single-aisled chapel with a pointed arch and a gabled roof with tiles. The belfry made of stone at the south-east, flanking the apse, is a later addition. The current structure of the church dates back to the 18th century. The chapel was renovated in 1990, when it was also extended to the west. During the conservation works, remains of frescoes were found on the



south wall, probably fragments of the frescoes of the church of saint Paraskevi, reused for the construction of the chapel of saint Marina. The chapel owns significant icons dating to the 18th century.



ΟΡΑ

Ιερός ναός Αγίας Μαρίνης

Πανήγυρη: 17 Ιουλίου

Ο ναός ανήκει στον τύπο του μονόχωρου δρομικού με σταυροθόλια και πεντάπλευρη εξωτερικά αψίδα ιερού που καλύπτεται από ακτινωτούς θόλους. Οι εξωτερικές αντηρίδες συνδέονται μεταξύ τους σχηματίζοντας οξυκόρυφα τόξα. Ο ναός έχει πέντε εισόδους (βόρεια, δυτική και νότια πλευρά), εκ των οποίων οι δύο (βόρειος και νότιος τοίχος), οι οποίες είναι μικρότερων διαστάσεων, οδηγούν στον γυναικωνίτη μέσω εσωτερικού κλιμακοστασίου. Εκτός από τα παράθυρα, το φως εισέρχεται στον ναό από τους φεγγίτες στα μέτωπα των σταυροθολίων. Οι θύρες είναι διακοσμημένες με λίθινα πλαίσια με αετωματική επίστεψη που φέρουν ανάγλυφο διάκοσμο. Το πετρόκτιστο κωδωνοστάσιο στο βορειοανατολικό άκρο του ναού είναι κτίσμα των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα. Πρόκειται για μεγάλων διαστάσεων ναό, που όπως αναφέρει η επιγραφή πάνω από τη νότια θύρα (εξωτερικά) ανεγέρθηκε το 1900, στη θέση παλαιότερου. Εγκαινιάστηκε το 1911 κατά την περίοδο αρχιερατείας του Μητροπολίτη Κιτίου Μελετίου Δ'. Το 2016–2017 ο ναός ανακαινίστηκε εκ βάθρων. Στον ναό φυλάσσονται αξιόλογες εικόνες που χρονολογούνται από τον 16ο μέχρι τον 20ό αιώνα. Το ξυλόγλυπτο





εικονοστάσιο κατασκευάστηκε το 1900. Οι εικόνες του εικονοστασίου είναι έργο των αυταδέλφων μοναχών Νήφωνος και Κυρίλλου, των αρχών του 20ού αιώνα. Διαθέτει επίσης περίτεχνη ξυλόγλυπτη Αγία Τράπεζα με κιβώριο.

ORA

Church of saint Marina

Feast day: July 17

The single-aisled basilica with cross vaults has a five-sided external conch, covered by radial domes. The external buttresses are connected to each other, forming pointed arches. The church has five entrances (north, west and south sides), the two of which (north and south walls) of smaller dimensions, lead to the wooden gallery (gynaikonitis in Greek) via an internal staircase. In addition to the windows, light enters the church from the apertures of the superstructure. The doors are decorated with stone frames with relief decoration. The stone belfry at the north-eastern end of the church was erected in the early decades of the 20th century. The church is of large dimensions, which, as the inscription above the south door (outside) states, was erected in 1900, on the site of an older one. It was inaugurated in 1911, during the period of archpriesthood

of Meletios IV, Bishop of Kition. Between 2016 and 2017 it was restored. The church owns valuable icons dating from the 16th to the 20th century. The wood-carved iconostasis was made in 1900. The icons of the iconostasis were painted by the two blood brothers, monks Niphon and Kyrillos, in the beginning of the 20th century. The church also has an elaborate wood-carved Holy Altar with a ciborium.

Παρεκκλήσιο Παναγίας (στην Παρσάτα)

Πανήγυρη: Παρασκευή της Διακαινησίμου
Ο ναός βρίσκεται στον εγκαταλελειμμένο και ερειπωμένο σήμερα οικισμό της Παρσάτας, ο οποίος δεσπόζει της κοιλάδας του Βασιλοπόταμου και διοικητικά ανήκει στο χωριό Ορά. Η εικόνα της Παναγίας του 16ου αιώνα που φυλάσσεται σήμερα στον ναό της Αγίας Μαρίας στην Ορά προέρχεται από τον παλιό ναό της Παναγίας του χωριού Παρσάτα. Ο σημερινός ναός είναι μικρό μονόκλιτο κτίσμα με δίρριχτη κεραμοσκεπή στέγη και προεξέχουσα ημικυκλική αψίδα ιερού.



Chapel of Panagia (in Parsata)

Feast day: Friday of *diakainisimos* (Bright Week)

The chapel is located in the abandoned and now ruined settlement of Parsata, at the Vasilopotamos valley, and is administratively located within the territory of the village of Ora. The icon of the Mother of God from the 16th century, which today is kept at the church of saint Marina in Ora, comes from the old church of Panagia at the village of Parsata. The chapel is a small single-aisled building with a gabled tiled roof and a semicircular apse.

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου (στη Δράπια)

Πανήγυρη: 3 Νοεμβρίου και 23 Απριλίου

Ο πετρόκτιστος ναός βρίσκεται στον εγκαταλελειμμένο και ερειπωμένο οικισμό της Δράπιας, ο οποίος διοικητικά ανήκει στο χωριό Ορά. Πρόκειται για μικρών διαστάσεων μονόχωρο ναό με δίρριχτη στέγη με κεραμίδια και ημικυκλική αψίδα ιερού, η οποία επίσης καλύπτεται από κεραμίδια.

Η παλαιότερη αναφορά στο εγκαταλελειμμένο χωριό της Δράπιας ανάγεται στην περίοδο της Ενετοκρατίας. Δεν γνωρίζουμε ωστόσο πότε οικοδομήθηκε το παρεκκλήσιο. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου και η κτηματική του περιουσία αναφέρονται επίσης κατά τον 18ο αιώνα στους κώδικες της Μητροπόλεως Κιτίου, από τις οποίες προκύπτει ότι το χωριό είχε ήδη εγκατα-



λειφθεί περί τα τέλη του 18ου ή τις αρχές του 19ου αιώνα. Ωστόσο, στις απογραφές του 1881 και του 1891 γίνεται αναφορά σε 21 κατοίκους, οι οποίοι πιθανώς χρησιμοποιούσαν τον εν λόγω ναό για τις θρησκευτικές τους ανάγκες.

Chapel of saint Georgios (in Drapia)

Feast day: November 3 and April 23.

The stone-built chapel is located in the abandoned and ruined settlement of Drapia, which administratively belongs to the village of Ora. It is a small, single-aisled chapel with a gabled roof with tiles and a semi-circular apse, also covered with tiles.

The two entrances are on the west and



south sides. Above the west door is a shallow niche, where a cross carved on a stone slab has been placed. The entrance is protected by a single-pitched canopy. The oldest reference to the abandoned village of Drapia dates back to the Venetian period. However, we do not know when the chapel was built. The church of saint Georgios and its property are also mentioned in the 18th century codes of the Bishopric of Kition, from which it is inferred that the village was already abandoned around the end of the 18th or the beginning of the 19th century. However, the censuses of 1881 and 1891 mention 21 inhabitants, most probably using the chapel for their religious needs.

ΣΚΑΡΙΝΟΥ

Ιερός ναός Παναγίας Οδηγήτριας

Πανήγυρη: 8 Σεπτεμβρίου

Η ανέγερση του ναού ξεκίνησε το 1950, στη θέση του προϋπάρχοντος ομώνυμου ναού, ο οποίος κατεδαφίστηκε αφού δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει πλέον τις ανάγκες της κοινότητας. Αποπερατώθηκε το 1953. Πρόκειται για ναό που ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο, με γυναικωνίτη. Η κύρια είσοδος (δυτική) διαθέτει στοά με τρία τοξωτά ανοίγματα. Τα τύμπανα των τόξων των σκελών, τα παράθυρα στο τύμπανο του τρούλου, καθώς και τα υπόλοιπα παράθυρα (μονόλοβα και τρίλοβα) καλύπτονται από μαρμάρινα φράγματα, τα οποία είναι





διάτρητα με σταυρόσχημες οπές. Τα δύο κτιστά κωδωνοστάσια με τους τρουλίσκους βρίσκονται στο νοτιοδυτικό και το βορειοδυτικό άκρο. Ο ναός ξεκίνησε να αγιογραφείται το 1985 και σήμερα είναι σχεδόν ολόκληρος ιστορημένος. Στον ναό φυλάσσεται η προσκυνηματική εικόνα της Παναγίας, η οποία βρισκόταν στον παλαιότερο ομώνυμο ναό και χρονολογείται στον 19ο αιώνα.

SKARINOU

Church of Panagia Odigitria

Feast day: September 8

The construction of the church began in 1950, on the site of the homonymous pre-existing church, which was demolished since it could no longer serve the needs of the community. It was completed in 1953. It is a domed cross-in-square church with a wooden gallery (gynaikonitis in Greek). The main entrance (west) has a portico with three arched openings. The windows of the drum of the dome, as well as the rest of the windows (arched and triple-arched) are covered by marble screens with cross-shaped apertures. The two belfries with the small cupolas are located at the south-west and north-west ends. The decoration of the church began in 1985 and today its interior walls

are almost entirely covered. The church houses the 19th-century icon of the Mother of God, which was transferred from the older, homonymous church.

Παρεκκλήσιο Αποστόλου Λουκά

Πανήγυρη: 18 Οκτωβρίου

Πετρόκτιστος μονόχωρος ναός με οξυκόρυφη καμάρα και προεξέχουσα ημικυκλική αψίδα.

Chapel of Apostle Luke

Feast day: October 18

A stone-built, single-aisled chapel with a pointed arch and a prominent semicircular apse.



Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου

Ο μονόχωρος ναός με τη δίρριχτη στέγη και την ημικυκλική κόγχη του ιερού είναι κτισμένος από πέτρα. Διαθέτει θύρες στη δυτική και τη νότια πλευρά. Οι παλαιότερες





αναφορές στον ναό υπάρχουν στον κώδικα της Μητροπόλεως Κιτίου και αφορούν στον οικονομικό έλεγχο της εκκλησιαστικής επιτροπής για τα έτη 1785 και 1806. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1930 το παρεκκλήσιο λειτουργούσε και ως παρθεναγωγείο. Στον ναό φυλάσσονται ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο και εικόνες, συμπεριλαμβανομένης της εφέστιας εικόνας του Αγίου Γεωργίου, έργα του 19ου αιώνα.

Chapel of saint Georgios

Feast day: April 23

The single-aisled chapel with the gabled roof and the semicircular apse is built of stone, with entrances both on the western and on the southern sides. The simple wooden belfry is adjacent to the southwest end of the chapel. The exact date of its construction is unknown. The oldest references to the chapel are found in the Codex of the Bishopric of Kition and refer to the financial control of the committee of the church for the years 1785 and 1806. Until the end of the 1930s, the chapel also functioned as a girls' school. The church houses a wood-carved iconostasis and icons, including the devotional icon of saint Georgios, both from the 19th century.

ΤΟΧΝΗ

Ιερός ναός Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

Πανήγυρη: 21 Μαΐου

Ο ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στην Τόχνη είναι οικοδομημένος πάνω στη γέφυρα που ενώνει τις δύο συνοικίες του χωριού, την Ελληνοκυπριακή και την Τουρκοκυπριακή, και αποτελεί προϊόν ανακαίνισης ενός παλαιότερου ναού, που έγινε επί της αρχιερατείας Νικοδήμου Μυλωνά το 1923. Είναι μονόχωρος, τρουλλαίος σταυροθολιακός, και έχει μήκος 22.20 μ. και πλάτος 9.50 μ. Τον παλαιότερο ναό απεικόνισε από τρεις διαφορετικές όψεις σε υδατογραφία, το 1865 ο περιηγητής Edmond Duthoit. Πρόκειται για έναν σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό, πιθανότατα των αρχών του 13ου αιώνα, με οξυκόρυφες καμάρες σκελών, βαθμιδωτά αψιδώματα στον ημικύλινδρο της αψίδας και τοξωτά παράθυρα. Ο ναός αυτός ήταν πιθανότατα σύγχρονος του Τιμίου Σταυρού των Λευκάρων. Μία άλλη απεικόνιση του 1806 από τον περιηγητή Ali Bei, η οποία απεικονίζει έναν απλό καμαροσκέπαστο ναό, αποτελεί μάλλον υποτυπώδη σχηματική απεικόνιση ενός ναού επί γέφυρας και όχι λεπτομερές σχεδιαγράφημα, και δεν θα πρέπει να προβληματίζει για την ορθότητα της από φωτογραφία απεικόνισης του Duthoit για την παλαιότερη αυτή φάση. Ο ναός ανακαινίστηκε τουλάχιστον τρεις φορές κατά τον 20ό αιώνα. Φέρει λιθόκτιστη αγία Τράπεζα με κιβώριο στηριγμένο σε τέσσερις κίονες και φέρει δίρριχτη κάλυψη. Στον ναό υπάρχουν λίγες τοιχογραφίες από τον αγιογράφο Νεόφυτο Ζωγράφου που έγιναν το 1922



και το 1929 αντίστοιχα. Το σκαλιστό εικονοστάσιο είναι του 1900. Της ίδιας εποχής χρονολογούνται τα περίτεχνα σκαλιστά έργα του άμβωνα (1896) και του προσκυνηταρίου (1910). Ο ναός διασώζει σημαντικές φορητές εικόνες από τον περίφημο αγιογράφο του 16ου αιώνα, Λουκά Τοχνίτη, όπως η ένθρονη Παναγία, ο αμφιπρόσωπος Σταυρός, ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος και ο Επιτάφιος. Επίσης στον ναό σώζονται σημαντικές εικόνες που χρονολογούνται από τον 18ο μέχρι τον 20ό αιώνα. Η εφέστια εικόνα των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης χρονολογείται το 1796. Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα και μεγάλο προσκύνημα.

TOCHNI

Church of saints Constantine and Helena

Feast day: May 21

The church of saints Constantine and Helena is built on the bridge that joins the two districts of the village, the Greek-Cypriot and the Turkish-Cypriot. Its current shape has resulted from the renovation of an older church, during the period of archpriesthood of Nikodimos Mylonas in 1923. It is a single-aisled, cross-vaulted church with a dome. It has a length of 22.20 m and a width of 9.50 m. The previous phase of the church was depicted (watercolour) in 1865 in three different sketches by the traveller Edmond Duthoit. It was a cross-in-square church, probably of the early 13th century, with pointed arches, a stepped conch and arched windows. This church was probably contemporary with the Holy Cross of Lefkara. In another sketch of 1806 by the traveller Ali Bei, it is depicted as a simple vaulted church. This is a rather rudimentary and schematic representation of a church on a bridge rather than a detailed rendering, and should not cast doubt as to the accuracy of Duthoit's depiction of the earlier phase. The church was renovated at least three times during the 20th century. It has a stone-built Holy Altar with a ciborium supported by four columns and is sheltered by a double-pitched canopy. In the church are a few mural paintings by the hagiographer Neophytos Zografou, painted in 1922 and 1929. The wood-carved iconostasis is from 1900.





The elaborately carved ambo (1896) and the icon stand (1910) date from more or less the same period. The church holds important icons painted by the famous 16th-century hagiographer Loukas Tochnitis, such as the enthroned Virgin Mary; the double-faced Cross; saint John the Theologian and the Epitaph. The church also holds later important icons, dating from the 18th to the 20th century, such as the devotional icon of saints Constantine and Helena, which dates to 1796. The church is a listed monument (Table B) and is a pilgrimage site.



Ερείπια Τιμίου Σταυρού

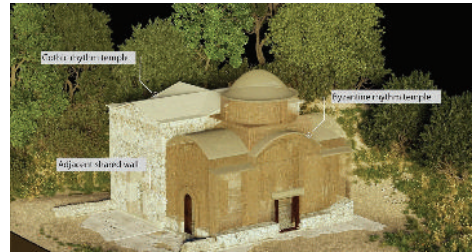
Δίδυμο δυσπρόστατο μάλλον σύμπλεγμα από δύο ναούς. Ο νότιος και αρχαιότερος ναός, συνεπτυγμένος σταυροειδής εγγεγραμμένος, είναι ερειπωμένος και χρονολογείται στην ύστερη μεσοβυζαντινή περίοδο (12ος αι.). Είχε μήκος 10 μ., χωρίς την εξέχουσα ανίδα και πλάτος 5.80 μ. και κατά πάσαν πιθανότητα έφερε τρούλο στο κέντρο.

Ο βόρειος ναός προσκολλήθηκε στον βόρειο τοίχο του νοτίου ναού, ο οποίος διασπάστηκε με τρία τοξωτά διαβατικά ανοίγματα. Είχε συνολικό μήκος 10.24 μ. και πλάτος 5.43 μ. Στο κέντρο, αντί τρούλου, υπήρχε σταυροθολιακή καμάρα, στηριγμένη σε τέσσερα περίτεχνα τόξα με λαξευτά κυμάτια, και η οποία εξωτερικά εκτεινόταν σε όλο το πλάτος του εγκάρσιου σκέλους, χωρίς βάθρο. Χρονολογείται στον 14ο αιώνα, και φαίνεται ότι είχε παράλληλη χρήση με τον νότιο ναό. Είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα και εκπονείται μελέτη συντήρησης, στερέωσης και στέγασης του ναού.

Remains of the church of the Holy Cross

A complex of two twin churches. The southern and most ancient one, belonging to the type of the compressed cross-in-square church, is in ruins and dates to the late Middle Byzantine period (12th century). It was 10 m long (without the extended conch) and 5.80 m wide. It most probably had a dome.

The north church was attached to the north wall of the southern church, which was divided by three vaulted passage openings. It had a total length of 10.24m and 5.43m wide. In the center, instead of a dome, there was a cross vault, supported by four elaborate arches with carved decoration extending to the entire length of the transverse rib. The church dates to the 14th century and it seems that it was in use along with the southern church. The church, despite its ruinous state, is a listed monument (Table B) and a study is being prepared for its restoration, support and sheltering.



ΧΟΙΡΟΚΟΙΤΙΑ

Ιερός ναός Αγίου Ιακώβου του Πέρσου

Πανήγυρη: 27 Νοεμβρίου

Ο σημερινός ναός οικοδομήθηκε το 1895 στη θέση παλαιότερου, τμήματα του οποίου ενσωματώθηκαν στο παρόν κτίσμα (βόρειος τοίχος). Ως εκ τούτου, η επιγραφή στον γυναικωνίτη με ημερομηνία 1794, καθώς και το εγκαίνιο από τον Μητροπολίτη Κιτίου που έλαβε χώρα το 1825 (επιγραφή μετεγραμμένη σε σύγχρονη πλάκα), αναφέρονται στον προϋπάρχοντα ναό. Πρόκειται για μονόχωρο, δρομικό ναό με σταυροθόλια και πεντάπλευρη εξωτερικά αψίδα που καλύπτεται από οξυκόρυφους ακτινωτούς θόλους. Οι εξωτερικές αντηρίδες συνδέονται μεταξύ τους με ημικυκλικά τόξα. Ο ναός έχει πέντε θύρες: δύο στη βόρεια και τη νότια πλευρά και μία στη δυτική. Εκτός από τα μεγάλα παράθυρα σε όλες τις πλευρές, διαθέτει επίσης ορθογώνιους φεγγίτες στα μέτωπα των σταυροθολίων και την κόγχη του ιερού. Τα θυρώματα του ναού φέρουν ανάγλυφο διάκοσμο. Διαθέτει γυναικωνίτη, ο οποίος όπως αναγράφεται στον πεσσό του κατασκευάστηκε το 1905. Το σκαλιστό σε πέτρα κωδωνοστάσιο στο νοτιοανατολικό άκρο του ναού κτίστηκε λίγο αργότερα, το 1909, όπως αναγράφεται κάτωθι της ανάγλυφης απεικόνισης του καλού ποιμένα· επισκευάστηκε το 1970 και πιο πρόσφατα, το 2012. Στο τυφλό αψίδωμα του βόρειου τοίχου απεικονίζεται ο Άγιος Ιάκωβος





ο Πέρσης με τέσσερεις σκηνές του μαρτυρίου του. Διαθέτει αξιόλογη ξυλόγλυπτη Αγία Τράπεζα του 1908 και εικονοστάσιο του 1936, καθώς επίσης σημαντικές φορητές εικόνες που χρονολογούνται από τον 18ο μέχρι τον 20ό αιώνα.

CHOIROKOITIA

Church of saint Iakovos (James) the Persian

Feast day: November 27

The church was built in 1895 on the site of an older one, parts of which were incorporated into the present building (north wall). Thus, the inscription on the walls of the gallery (gynaikonitis in Greek) dated

1794, as well as the inauguration by the Bishop of Kition which took place in 1825 (inscription transcribed on a modern slab), refer to the earlier church. It is a single-aisled church with cross vaults and a five-sided external conch covered by pointed domes. The outer buttresses are connected to each other by semicircular arches. The church has five doors: two on the north and south sides and one on the west. In addition to the large windows on all sides, light enters the church from the rectangular apertures of the superstructure and the conch. The doorframes have a relief decoration. The church has a wooden gallery, which was built in 1905, as the inscription mentions. The stone-carved belfry at the south-east end was built a little later, in 1909, as is noted below the relief of the Good Shepherd. It was repaired in 1970 and most recently in 2012. In the blind arch of the north wall, saint James the Persian is depicted with four scenes of his martyrdom. It has a remarkable wood-carved Holy Altar of 1908 and an iconostasis of 1936, as well as important icons dating from the 18th to the 20th century.

Παρεκκλήσιο Παναγίας του Κάμπου

Πανήγυρη: Θεομητορικές εορτές και Τρίτη της Διακαινησίμου

Το παρεκκλήσιο της Παναγίας αποτελεί μία πρόιμη παραλλαγή εξάστυλου συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο, των αρχών του 11ου αιώνας και αποτελεί





συνέχεια παλαιότερου μνημείου με τρεις προγενέστερες φάσεις. Έχει συνολικό μήκος 13.20 μ., εκ των οποίων τα 4.20 μ. ανήκουν στον νάρθηκα, ο οποίος προστέθηκε τον 15ο–16ο αιώνα, μαζί με ένα αίθριο στα δυτικά και ένα ελαιοπιεστήριο στη βορειο-



δυτική του πλευρά, που σχετίζονται με τη χρήση του ναού από το τάγμα των Ιωαννιτών, που κατείχε έναν Πύργο στην ίδια περιοχή. Στο εσωτερικό του ναού διασώζεται ζωγραφικός διάκοσμος, που ανάγεται στις δύο κύριες φάσεις δηλαδή στον 12ο και 16ο αιώνα.

Η αρχική φάση του ναού ανάγεται στα τέλη του 6ου–αρχές 7ου αιώνα και είναι μία τρίκλιτη μεταβατική βασιλική, με προσκτίσματα, το μήκος της οποίας ξεπερνά τα 17.90 μ., και πλάτους 13 μ., με εγγεγραμμένες πλάγιες ανίδες, εκ των οποίων η νότια τεταρτοκυκλική. Εντοπίστηκε συσχετισμένος ταφικός χώρος νοτιότερα ενώ στα ανατολικά βρέθηκε μικρό τετράπλευρο βαπτιστήριο με κυκλική κολυμβήθρα.

Κατά την περίοδο των αραβικών επιδρομών,



ο ναός αυτός συμπύχθηκε στο πλάτος του κεντρικού κλίτους αξιοποιώντας, με μικρή μετατροπή, την υφιστάμενη αψίδα, η οποία ανακατασκευάστηκε λίγο αργότερα πριν την ερήμωσή του. Για την τοίχιση των διαβατικών χρησιμοποιήθηκαν μεγάλες πλάκες όρθια δομημένες. Ο ναός είναι κηρυγμένο Αρχαίο Μνημείο Β' πίνακα.

Chapel of Panagia tou Kampou (of the fields)

Services: Feast days of the Mother of God and on Tuesday of *diakainisimos* (Bright Week)

The chapel of Panagia tou Kampou is an early variation of a hexastyle church belonging to the type of the compressed cross-in-square with a dome, dating to the beginning of the 11th century, and is the evolution of an older monument with three earlier phases. It has a total length of 13.20 m, of which 4.20 m is the length of the narthex added in the 15th-16th century. At the same period was added the atrium to the west and an olive press on its north-west side, both related to the Order of saint John, which owned a tower in the same area. The painted decoration of the church date to the last phases of the church, i.e. in the 12th and 16th centuries.

The initial phase of the church dates back to the end of the 6th-beginning of the 7th century and is a three-aisled transitional basilica with annexes, the length of which exceeds 17.90 m, and a width of 13 m with inscribed lateral conchs. A burial site,

related to the church, was found further south, while a small four-sided baptistery with a circular pool was found to the east.

During the period of the Arab invasions, the chapel was downsized to the width of the central nave utilizing, with a small alteration, the existing conch, which was reconstructed shortly before it was abandoned. For the walls of the *diavatika* (vaulted passages in Greek) large slabs were used. The chapel is a listed monument (Table B).

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου

Πανήγυρη: 23 Απριλίου και 3 Νοεμβρίου

Πρόκειται για πετρόκτιστο μονόχωρο ναό με προεξέχουσα ημικυκλική αψίδα και δίρριχτη ξύλινη στέγη. Στο εσωτερικό, στον νότιο τοίχο απεικονίζεται ο Άγιος Γεώργιος ως έφιππος, δρακοκτόνος λογχοφόρος.



Chapel of saint Georgios

Feast day: April 23 and November 3

A stone-built, single-aisled chapel with a prominent semicircular apse and a steep-pitched timber roof. Inside, on the south wall, saint Georgios is depicted on his horse, slaying a dragon with his spear.



ΨΕΜΑΤΙΣΜΕΝΟΣ

Ιερός ναός Αγίας Μαρίνης

Πανήγυρη: 17 Ιουλίου

Ο ενοριακός ναός της Αγίας Μαρίνας στον Ψεματισμένο έχει μήκος 21.86 μ. συμπεριλαμβανομένης της κόγχης, και πλάτος 9.45 μ. Αποτελεί σύνθεση δύο διαφορετικών τύπων, εκ των οποίων η αρχική, στα ανατολικά, ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο, που χρονολογείται στα τέλη του 13ου ή τις αρχές του 14ου αιώνα, και φέρει τοιχογραφικό διάκοσμο του 16ου αιώνα. Ο ναός ανακαινίστηκε πλήρως στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Ανακατασκευάστηκε η ανωδομή του κεντρικού τμήματος με τον τρούλο, και καθαιρέθηκε όλο το δυτικό σκέλος, το οποίο αντικαταστάθηκε με ένα ευρύτερο, που στεγάστηκε με δύο σταυροθόλια. Το κωδωνοστάσιο προστέθηκε στη βορειοανατολική γωνία του ναού το 1931. Ο ναός ανακαινίστηκε εκ βάθρων μεταξύ 1999 και 2000. Διασώζει στο Ιερό Βήμα σημαντικές τοιχογραφίες των αρχών του 16ου αιώνα και φορητές εικόνες από τον 18ο μέχρι τον 20ό αιώνα. Η Αγία Τράπεζα του ναού διαθέτει λίθινο κιβώριο. Ο ναός είναι κηρυγμένος Αρχαίο Μνημείο Β΄ πίνακα.





PSEMATISMENOS

Church of saint Marina

Feast day: July 17

The church has a length of 21.86 m (including the apse of the sanctuary), and a width of 9.45 m. It combines two different architectural types, of which the original, in the east, belongs to the type of the compressed cross-in-square church with a dome. It dates to the late 13th or early 14th century, and bears 16th-century fresco decoration. The church was renovated in the second half of the 19th century. The superstructure of the domed central part was reconstructed, and the entire western part was removed and was replaced by a wider one, covered by two cross vaults.

The bell tower was added to the northeast corner of the church in 1931. The church was restored between 1999 and 2000. The valuable frescoes from the beginning of the 16th century are located in the bema. The church also owns important icons dating from the 18th to the 20th century. It is a listed monument (Table B).

Παρεκκλήσιο Αγίων Ανδρονίκου και Αθανασίας

Πανήγυρη: 9 Οκτωβρίου

Μικρό καμαροσκέπαστο παρεκκλήσιο, κατά πάσα πιθανότητα της πρώιμης μεσοβυζαντινής περιόδου, με ακανόνιστη σαμαρωτή καμάρα, το οποίο δεν αποκλείεται κάτω από τα νεότερα κονιάματα να διασώζει και τοιχογραφίες. Έχει πλάτος 4.80 μ. και μήκος 6.80 μ., χωρίς τη μικρή προεξέχουσα ανίδα. Στη βορειοδυτική γωνία υπάρχει ενισχυτική αντηρίδα, που καταλαμβάνει όλο το βόρειο τμήμα του δυτικού τοίχου.

Chapel of saints Andronikos and Athanasia

Feast day: October 9

A small chapel, most likely from the early mid-Byzantine period, with an irregular vaulted arch, that may also preserve frescoes under the layers of mortars that cover its walls. It has a width of 4.80 m and 6.80 m long, without measuring the small projecting apse. In the northwest corner there is a reinforcing buttress, which extends along the full length of the northern part of the western wall.



ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΙ ΝΑΟΙ / PILGRIMAGE CHURCHES

ΑΛΕΘΡΙΚΟ

Ιερός ναός Παναγίας Σεμιστρέλιας

(Ρωσόφωνος)

Πανήγυρη: 2 Φεβρουαρίου

Ο ναός ανεγέρθηκε το 2008 με σκοπό να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των σλαβόφωνων πιστών της περιοχής. Ο μονόκλιτος ναός με την προεξέχουσα ημικυκλική αψίδα είναι επενδυμένος με λευκή πελεκητή πέτρα. Ακολουθώντας τη Ρωσική παράδοση, ο τρούλος του ναού είναι βολβοειδής, ενώ στο τύμπανό του υπάρχουν παράθυρα. Παράθυρα υπάρχουν επίσης σε όλες τις πλευρές καθώς και στην κόγχη του ιερού. Η κύρια είσοδος του ναού (δυτική) στεγάζεται από δίριχτο στέγαστρο. Το κωδωνοστάσιο στο νοτιοδυτικό άκρο του ναού είναι δομημένο σε δύο επίπεδα και φέρει τρούλο με νευρώσεις. Ο ναός είναι κατάγραφος με βυζαντινές τοιχογραφίες ρωσικής τεχνοτροπίας. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο και οι φορητές εικόνες που το κοσμούν ακολουθούν επίσης τη ρωσική τεχνοτροπία.







ALETHRIKO

Church of Panagia Semistrelia (Russian)

Feast day: February 2

The church was erected in 2008 for serving the needs of the Slavic community of the area. The single-aisled church with the prominent semi-circular sanctuary is covered with white stone. Following the Russian tradition, the church has an onion dome with windows. There are also windows on all sides, as well as in the sanctuary. The main entrance (west) is sheltered by a double-pitched canopy. The belfry at the southwest has two levels and is covered by a ribbed dome. The church is covered with byzantine-style wall paintings in the Russian tradition. The wood-carved iconostasis and the icons also follow the Russian style.



Ιερός ναός Παναγίας Σουμελά

Πανήγυρη: 28 Αυγούστου

Ο ναός βρίσκεται κοντά στην αποπεράτωσή του. Πρωτεργάτης στην προσπάθεια ανέγερσης του ναού υπήρξε το Ίδρυμα Αρωγής Ελλήνων του Πόντου «Παναγία Σουμελά». Ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο και γωνιακά διαμερίσματα στα ανατολικά. Στο νοτιοδυτικό άκρο υψώνεται το κωδωνοστάσιο με τρουλίσκο. Ο ναός είναι επενδυμένος με λευκή πέτρα. Τα παράθυρα στο τύμπανο του τρούλου καλύπτονται από μαρμάρινα φράγματα με κυκλικές οπές. Η πρόσβαση στον ναό από την κύρια είσοδο (δυτική θύρα) γίνεται από μαρμαρίνη κλίμακα, μέσω προστώου με τοξωτά ανοίγματα. Θύρες υπάρχουν και στον νότιο και τον βόρειο τοίχο. Στο υπόγειο του ναού υπάρχει μεγάλο παρεκκλήσιο, αφιερωμένο στον Όσιο Παΐσιο τον Αγιορείτη (εορτή στις 12 Ιουλίου), το οποίο λειτουργείται μέχρι την αποπεράτωση του κυρίου ναού. Στον ναό φυλάσσεται πιστό αντίγραφο της εικόνας της Παναγίας Σουμελά, την οποία παρέδωσε ο Μητροπολίτης Βεροίας Παντελεήμων το 2009 όταν τοποθετήθηκε ο θεμέλιος λίθος από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Β΄.



Church of Panagia Soumela

Feast day: August 28

The church will be completed soon. The Foundation for the Assistance of Pontic Greeks “Panagia Soumela” has initiated and led the effort of founding and completing the church. It belongs to the type of the three-aisled basilica with a dome and lateral apses in the east. At the south-west is located the belfry topped by a small dome. The exterior of the church is covered with white stone. The windows of the drum of the dome are covered by marble screens with circular apertures. The main door (west) is accessed via a marble staircase and through the portico with the arches. There are doors on both the south and north walls. The congregation, since the main church has not finished yet, is using the underground large chapel, dedicated to Saint Paisios of Mount Athos (feast day on July 12). In the church is kept a copy of the icon of Panagia Soumela, which was offered in 2009 by the Bishop of Veroia Panteleimon, when the foundation stone of the church was laid by the Archbishop of Cyprus Chrysostomos II.



ΚΟΡΝΟΣ

Ιερός ναός Αγίου Ευφημιανού Λύσης

Πανήγυρη: 14 Νοεμβρίου

Ο προσκυνηματικός ναός που είναι αφιερωμένος στον Άγιο Ευφημιανό οικοδομήθηκε με πρότυπο το ομώνυμο εξωκκλήσιο του κατεχόμενου χωριού Λύση (επαρχία Αμμοχώστου), το οποίο έχει συληθεί από τους αρχαιοκάπηλους μετά την Τουρκική εισβολή του 1974. Ανεγέρθηκε από τον Δήμο Λύσης και το Σώμα Προσκόπων Κύπρου. Εγκαινιάστηκε το 2016. Πρόκειται για μονόχωρο ναό με τρούλο και ημικυκλική αψίδα. Σύμφωνα με κτητορική επιγραφή που δεν υφίσταται πλέον γνωρίζουμε ότι δωρητής του αρχαίου ναού της Λύσης ήταν ο ιερομόναχος Λαυρέντιος, ηγούμενος της Μονής του Αγίου Ανδρονίκου. Ο ναός, όπως και ο αρχικός, είναι κτισμένος με ακατέργαστους λίθους. Ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες από τον αγιογράφο Μιχαήλ Κουλλεπό εκ Λύσης. Σπαράγματα των αυθεντικών τοιχογραφιών επαναπατρίστηκαν από τις ΗΠΑ το 2012 και τοποθετήθηκαν για προσωρινή έκθεση στο Βυζαντινό Μουσείο του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄. Στο υπόγειο του ναού, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο λειτουργεί έκθεση η οποία έχει ως θέμα τη συλημένη πολιτιστική κληρονομιά του Αγίου Ευφημιανού, καθώς και των υπόλοιπων κατεχομένων περιοχών της Κύπρου.



KORNOS

Chapel of saint Evfimianos of Lysi

Feast day: November 14

The stone-built chapel dedicated to saint Evfimianos is a replica of the homonymous one in the occupied village of Lysi (Famagusta province), which was looted after the Turkish invasion of 1974. It was erected by the Municipality of Lysi and the Cypriot Scout Corps. It was inaugurated in 2016. It is a single-aisled, domed church with a semicircular apse. According to the inscription that no longer exists, the donor of the original church of saint Evfimianos was hieromonk Lavrentios, abbot of the Monastery of saint Andronikos. The church is decorated with frescoes painted by Michael Koullepos from Lysi. Fragments of the original frescoes were repatriated from the USA in 2012 and are temporarily exhibited at the Byzantine Museum of Archbishop Makarios III Foundation. In the basement of the church, in a specially designed space, there is an exhibition showcasing the looted cultural heritage of saint Evfimianos, as well as assets from the rest of the occupied areas of Cyprus.



ΜΟΣΦΙΛΩΤΗ

Ιδρυματικός ναός Οσίας Ολυμπιάδος

Πανήγυρη: 25 Ιουλίου

Ο ναός βρίσκεται εντός των εγκαταστάσεων του Ιδρύματος «Ιεραποστολή», πλησίον της Μονής Αγίας Θέκλης. Πρόκειται για πετρόκτιστο, μικρών διαστάσεων ναό. Είναι μονόχωρος και καλύπτεται από δίρριχτη στέγη με κεραμίδια. Διαθέτει θύρες στη δυτική και βόρεια πλευρά, οι οποίες προστατεύονται από δίρριχτα στέγαστρα. Αριστερά της κύριας εισόδου (δυτική) υπάρχει ψηφιδωτή, ολόσωμη απεικόνιση της Οσίας Ολυμπιάδος, η οποία έζησε τον 4ο αιώνα και συνδέθηκε ιδιαίτερα με τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, Αρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως. Το πετρόκτιστο κωδωνοστάσιο βρίσκεται στον περίβολο του ναού, σε μικρή απόσταση από την ημικυκλική κόγχη του ιερού. Εγκαινιάστηκε από τον Μητροπολίτη Τριφυθούντος Βαρνάβα, την 1η Ιουνίου 2019.





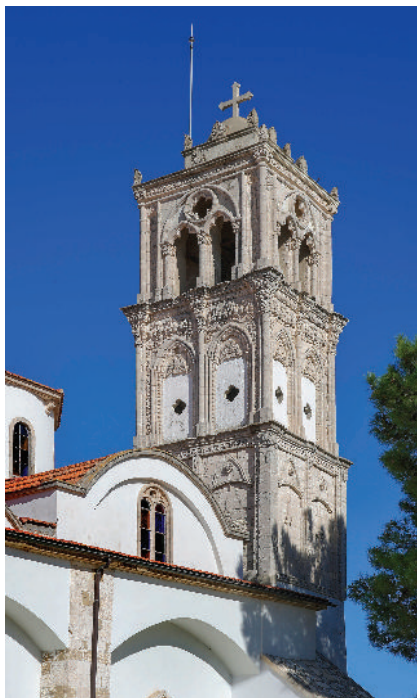
MOSFILOTI

Chapel of blessed Olympiada

Feast day: July 25

The church is located within the premises of the Foundation “Ierapostoli”, near the Monastery of saint Thekla. It is a single-aisled, stone-built small chapel and is covered by a gabled roof with tiles. It has doors on the west and north sides, which are protected by double-pitched canopies. To the left of the main entrance (west) is a full-length, mosaic depiction of blessed Olympiada, who lived in the 4th century and was a fellow of saint John Chrysostom, Archbishop of Constantinople. The stone-built belfry is located at a short distance from the semicircular apse of the sanctuary. It was inaugurated on 1 June 2019 by Barnabas, Bishop of Trimythous.





ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ *ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ*
- *ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ*
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ
ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ ΜΕ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ -
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ, ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΛΟΪΖΙΔΗ ΣΕ 300 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ
ΤΟΥ 2024

THE BOOK *HOLY BISHOPRIC OF TRIMYTHOUS*
- *PILGRIMAGE ITINERARIES IN LARNACA*
PROVINCE OF THE HOLY BISHOPRIC OF
TRIMYTHOUS WITH TYPOGRAPHIC AND
ILLUSTRATION EDITING BY EN TIPIS PUB-
LISHING HOUSE WAS PRINTED AT LOIZIDES
PRINTING PRESS IN 300 COPIES IN JULY OF
2024

